

INVESTOR & *Ettevõtja*

KEVAD/SUVI
2011 (18)

AJAKIRI JUHILE JA OMANIKULE

Tulus vastutus

**ETTEVÕTTED SAAVAD ÜHIS-
KONDLIKUST VASTUTUSEST KASU**

**SUUR
VESTLUSRING:**
PUUDUS ON RISKIJULGUSEST

ÖKOLOOGILISED
HAMBURGERID

HELSINGI BÖRSI JUHT
NÄEB EESTIT
KASVAVA VENNANA

TALLINK
HOOLIB MEREST

FINANTSINSPEKTSIOON

NASDAQ OMX

RAHAASJADE KORRALDAMIST SELGITAV

FINANTSAABITS

Raamat on kättesaadav üle Eesti kõigis koolides ja suuremates raamatukogudes ning esmakordselt saab käsiraamatut tasuta lugeda ka e-raamatuna.

WWW.RAHAKOMPASS.EE

INVESTOR & Ettevõtja

Sisukord

- 4** Kasum *versus* vastutus.
- 7** Sotsiaalsed investorid.
- 8** Öko aitas ellu jääda.
- 12** Eestlased õigel teel.
- 16** Tallink hoolib merest.
- 18** Suur vestlusring: peame olema julgemad!
- 25** Investorite sõbrad.
- 26** Häid tavasid saab õppida.
- 28** Usaldus taastub aeglaselt.
- 32** Kõigile vajalik eKool.
- 34** Huvi kasvab.
- 36** Uudised.
- 38** Aktsiatehingud.
- 39** Statistika.

AJAKIRI **INVESTOR & ETTEVÕTJA**
 ILMUB **BALTCAP**I JA
TALLINNA BÖRSI KOOSTÖÖS
 TOOTJA: **PROFIMEEDIA**
 TOIMETAJA: **TIIT EFERT**
 KUJUNDUS: **MARTIN MILEIKO**
 KEELETOIMETAMINE: **PÄEVAKERA**
 TRÜKK: **KROONPRESS**

MARTIN KÕDAR
BaltCapi partner

Hoolimine aitab!

Eesti majanduskasv on pärast ränka kriisi kiiresti hoogustuma hakanud. Esialgu peame küll arvestama, et lähimineküü väikeste majandusnäitajate taustal näib igasugune kasv meeldiv. Samal ajal ei ole kriisijärgne edu midagi iseenesest mõistetavat – ettevõtted pingutavad selle nimel kõvasti.

Käesolevas ajakirjas vaatleme sotsiaalselt vastutustundlikku mõtteviisi kui üht võimalust teistest ettevõtetest eristuda. Ja nagu näitab Rootsi hamburgerikeiti Max lugu, võib võistlusest maailmakuulsate konkurentidega saada ellujäämiskursus. Vastutustundlik ettevõtetus võiks olla üheks Eesti võimaluseks end konkurentsitihendas maailmas atraktiivsemaks muuta. Skandiinaavias on selline ettevõtetuslik väga levinud ning see laseks Eestil saada Põhjamaadele võrdväärseks partneriks.

Suure osa ettevõtte ühiskondlikust vastutusest moodustab säästev investeerimine. ÜRO on loonud vastutustundliku investeerimise programmi UNPRI, mis ühendab ettevõtetele, kellele on tähtis investeerimispoliitika ja -tavade kooskõla programmi põhimõtetega. Aprillis 2011 oli programmiga liitunud 850 asutust, kes haldavad kokku 25 triljonit USA dollarit. See näitab selgelt, et üha enam mõeldakse oma tegevuse kaugematele tagajärgedele. BaltCap ühines selle tänuväärse programmiga 2008. aastal, olles Ida-Euroopa erakapitalifirmadest esimene. Ettevõtte on säästva investeerimise põhimõtteid järginud oma esimeste fondide loomisest peale.

Vastutustundlikku ettevõtlust ei tasu vaadata mitte kui kulu, vaid kui konkurentsieelist, mis laseb kliendile lisaväärtust pakkudes edukam olla.

Vastutustundlik ettevõtetus võiks olla üheks Eesti võimaluseks end maailmas atraktiivsemaks muuta.

Kasum versus vastutus

Ettevõtete tegevuse eesmärk seostub tõenäoliselt kõigepealt kasumi teenimisega. Kui mõelda edasi, milline võiks olla nende vastutus ühiskonnas, nimetatakse keskkonnasaastlikkust, sponsoreerimist ja annetamist abivajajatele.

Need on kõik tänuväärsed tegevused, ent tegelikus peaksime vaatama nii väikse kui ka suure ettevõtte vastutust ühiskonna ees märksa avarama pilguga. Lähtuvalt

ka Eestis visalt, ent järjepidevalt üha laiemat kõlapinda leidvatest vastutustundliku ettevõtluse põhimõtetest peaksime hoopis küsima, mil viisil ettevõtte tegutseb ja kasumit teenib. Küsimus on selles, kas ta näeb oma keskkonda ja ühiskonda üksnes vahendina – näiteks toormaterjali, tööjõu või tarbijatena – või käsitab end osana ühiskonnast, kasutades keskkonna- ja inimressursse hoolivalt ning andes oma panuse ühiskonna paremasse toimimisse ja arengusse.

Vastutustundlik ettevõtlus ei ole midagi, mis võiks tulla meelde alles siis, kui tekib soov teha kellelegi head, näidata end heast küljest või kui on piisavalt raha kellegi toetamiseks. Vastutustundlik ettevõtlus peaks olema igapäevane juhtimistava.

KESK- JA KOGUKOND, TÖÖ- JA TURUKESKKOND |

Kui vastutustundlik suhtumine ühiskonda selle kõige üldisemas mõttes on saanud ettevõtte juhtimisfilosoofia lahutamatuks osaks, on ka reaalsed sammud ja mitmepoolne kasu lihtsamad tulema. Ühiskondlik vastutus hõlmab peale ettevõtte stra-

Tekst:
MARKO SILLER
Vastutustundliku
Ettevõtluse foorumi
projektijuht

pilt: **CORBIS**

teegiasse selle mõtteviisi lõimimise ka konkreetset panust seoses ümbritseva keskkonna, kogukonna, oma töökeskkonna ja turuga.

Vastutustundlik ettevõtlus on sellisel kujul kindlasti midagi enam kui seaduskuulekas käitumine – see on esmajoo-

nes vabatahtlik algatus. Mängu tulevad eetika, enda (võimaliku) halva mõju minimeerimine ja proaktiivselt väärtusliku panuse andmine ühiskonna arengusse.

Vastutustundlikkus võib ettevõttes alata näiteks sellest, et igal võimalusel välditakse printimist ja koopiategemist, kasutatakse paberi mõlemat külge ning klientidele saadetakse e-arveid. Ettevõtte saab aga liikuda hoopis uuele tasemele, kui ta hakkab otsima uusi võimalusi oma toodete või teenuste keskkonna- ja inimsõbralikumaks muutmiseks ning tegevusprotsessi jääkide taaskasutamiseks.

Seejuures hoolib vastutustundlik ettevõtte ka oma töötajate tervisest, soodustades tervislikku eluviisi ning innustades töö- ja eraelu tasakaalus hoidma. Samuti toetatakse ettevõtte töötajate teadmiste, oskuste ja vahenditega kogukonna algatusi säästva arengu edendamiseks.

TEADLIK VASTUTUSTUNNE | Need näited võivad paljudes äratundmisrõõmu tekitada ja panna

TERMINIST

Terminid **vastutustundlik ettevõtlus** ja **ettevõtte ühiskondlik vastutus** on kasutusel sünonüümidena. Inglise keeles on kõige levinum termin **corporate social responsibility**.

küsimise, miks peaks sellest eraldi rääkima, kui nii käituvad meie ettevõtted juba ammu. Ettevõtetel, kes mõtlevad säästvatele tulevikule, on tõenäoliselt tuua rohkesti eeskujulikke näiteid. Probleem on aga selles, et ühiskondliku vastutusega seotud tegevus on tihti spontaanne ja läbimõttlemata. Märksa suuremat väärtust aitaks luua teadlikum suhtumine.

Siinkohal on oluline silmas pidada, et ühiskondlik panus peaks olema seotud ettevõtte tegevus-

valdkonna, pädevuse ja kogemusega. Suvaline sponsoreerimine ei ole ilmselt nii tulemuslik kui see, mil-

le puhul on sihtrühm ja tegevus hoolikalt valitud. Sel moel tegutsedes kaasatakse ettevõtte ka sisuliselt ning panus ei jääks üksnes rahaliseks.

Vastutustundlik ettevõtja vaatab kogu pilti laiemas ja pikemas plaanis – tema siht ei ole ainult kiire kasum, mida iga hinnaga saavutada. Ka strateegilisi otsuseid tehes on ju tarvis hinnata võimalikke riske ja mõju ümbritsevale.

Vastutustundlik ettevõtte arvestab teadlikult kõigi oma sidusrühmadega. Väärtustatakse häid, õiglasi ja läbipaistvaid suhteid oma töötajate, klientide, kohalike elanike, kodanikuühiskonna esindajate, tarnijate, koostööpartnerite ja hariusasutustega. Omanike, juhtkonna ja töötajate kõrval saavad ettevõtte vastutustundlikkuse suurendamiseks anda märkimisväärse panuse ka ettevõtte sidusrühmad, näiteks tarbijad, kohalik omavalitsus ja kodanikuühendused. Kõigil neil on võimalus käivitada arutelusid, teha ettepanekuid, algatada ettevõtmisi ja rääkida oma ostuotsuste kaudu kaasa selles, milliseid ettevõtteid eelistada.

MIDA RAKENDAMISEL SILMAS PIDADA | Ettevõtte ühiskondliku vastutustunde põhimõtete väljatöötamiseks peaks olema kaasatud ka töötajad. Ainult nii saab tagada selle, et kogu meeskond mõistab, mida ja milleks tehakse. Vastasel korral võib vastutustunne jääda formaalseteks sõnadeks paberil ja mõteteks juhtkonna peas.

Müüt, et vastutustundlik ettevõtlus on ainult suurte ja rikaste mängumaa, ei vasta tõele. Ka vähesel määral keskkonnasäästlikult tegutsemine hoiab ressursse kokku. Väärtustatud töötaja on rahulolev, mis toob omakorda kaasa suurema töötahte, tugevama seotuse ettevõttega ja tänu sellele parema töötulemuse. Tarbijate silmis saavutatud mainetõus on aga selgelt äriiselt kasulik.

Parandada mainet kunstlikult, puhtalt turunduslikul eesmärgil ei ole asja mõte.

Niisiis tasub jälgida, et ettevõtte vastutustundliku tegevuse peamine ajend ei oleks parema kuvandi loomine kui selline. Parandada mainet kunstlikult, puhtalt turunduslikul eesmärgil ei ole asja mõte.

KUIDAS MÕÕTA MÕJU | Samal ajal tuleb oma vastutustundliku tegevuse mõju mõõta ja hinnata. Siis saame öelda, kas näiteks sotsiaalsed ja keskkonnalasend eesmärgid, mille ettevõtte on endale kasumi kõrval seadnud, täideti ning milline mõju saavutati. Tulemuste kolmikmõõde (ingl *triple bottom line*) on kindlasti üks avara mõtlemisega ettevõtte tunnus. Mõõtmise ja hindamise juurde kuuluvad la-

VASTUTUSTUNDLIKU ETTEVÕTLUSE FOORUM

Eestis on vastutustundliku ettevõtluse valdkonna pädevuskeskuseks Mitmetulundusühing Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum, mis võttis 2005. aastal tegevust alustades endale eesmärgiks teadvustada Eesti ühiskonnas ulatuslikumalt siinsete ettevõtete ja organisatsioonide ühiskondlikku vastutust. Korraldatakse ja toetatakse mitmesuguseid projekte ja algatusi, mis edendavad vastutustundliku vaateviisi ettevõtetes ja ühis-konnas laiemalt. Muu hulgas nõustatakse ettevõtjaid ning pakutakse koolitusvõimalusi.

Alates 2010. aasta sügisest töötab MTÜ Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, EBSi, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ning EASiga Eestis vastutustundliku ettevõtluse ulatuslikuma edendamise projekti kallal.

Projekti üks põhieesmärgke on koostada vastutustundliku ettevõtluse riiklik

poliitika ja tegevuskava. Protsessi kaasatakse erinevaid sidusrühmi, sealhulgas ettevõtete esindajaid.

Sama projekti raames alustatakse peagi üleriikliku kommunikatsioonikampaaniat, koolitatakse ettevõtjaid ja riigiametnikke ning koostatakse Äripäeva TOPina avaldatavat vastutustundliku ettevõtluse indeksit. Maikuu toimus Eesti vastutustundlike ettevõtete mõttekoja avauuring. Mõttekojast saab teemast huvitatud ettevõtetele regulaarne kohtumispaik, kus saab vahetada kogemusi.

Senise tegevuse põhjal võib öelda, et Eestis on kujunenud välja ettevõtete ring, kes tegelevad vastutustundliku ettevõtluse teemaga süstemaatiliselt. Nende seas on ka väga häid näiteid, kuid kogu ring on üksnes mõnekümne ettevõtte suurune.

Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumi tegemistega saab kursis olla veebisaidil www.csr.ee või sealse uudiskirja kaudu.

hutamatult tegevuse ja tulemuste aruandlus ning selleteemaline suhtlus sidusrühmadega.

Kindlasti on meil Eestis palju vastutustundlikult käituvaid ettevõtteid, kuid, nagu öeldud, aitaks selle valdkonna põhimõtete teadlikum rakendamine kasulikke mõju suurendada. Hakatuseks piisab sellest, kui mõelda läbi, kelle huvides ning kuidas ja millistest põhimõtetest lähtuvalt firma äri teeb. Kaasates eri tasandite töötajaid ja ettevõtte sidusrühmi, võiks arutada, milline on organisatsiooni igapäevategevuse mõju looduskeskkonnale, ühiskonnale, töö- ja turukeskkonnale ning mida saaks paremini teha. Kui on selged eesmärgid, saab astuda ka järgmised sammud.

Paavo Põllu hinnangul on ettevõtted tunnistanud, et säästev areng on oluline ning see võib olla konkurentsivõime allikas.

Sotsiaalselt mõtlevad investorid

Limestone on Cesis tegutsev fondivalitseja, kes haldab sotsiaalselt vastutustundlikku investeerimisfondi, mis on keskendunud Ida-Euroopale.

Limestone'i mõtteviisi võib nimetada säästvaks investeerimiseks (*ingl sustainable investing*). Termin kirjeldab hästi seda, mida peaks investeerimisotsuse tegemisel jälgima: see peab olema tulevikku suunatud, riske arvestav ja selle eesmärk peab olema kasutada ära võimalusi.

Tekst:
PAAVO PÕLD
Limestone'i partner

Pilt: **JAREK JÕEPERA**

panu või ei hooli neist üldse. Säästvat investeerimist eristab tavalisest rahapainutamise kaasata investeerimisotsuste tegemise olulise hindamiskriteeriumina peale majanduslike tegurite ka sotsiaalsed.

TUBAKAL JA ALKOHOLIL POLE KOHTA | Limestone'i Uue Euroopa fondi investeerimispoliitika on mitte rahastada ettevõtteid, kelle tegevus on ühiskonna säästva arenguga vastuolus. Limestone on otsustanud mitte investeerida hasartmängudesse, alkoholi, tubaka ja tulirelvade tootmisse. See välistab Tallinnas ühe ja kogu Ida-Euroopas tosinkond ettevõtet. Niisiis ei piira see ainus range reegel eriti investeerimisvõimalusi, ent tagab loodetavasti paljudele investoritele puhtama südametunnistuse.

Samas meeldib Limestone'ile esmajoones investeerida ettevõtetesse, kes teadvustavad keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisprobleeme ning tegelevad nendega. Nii välistatakse ainult üksikud ettevõtted ja ollakse avatud enamikule – eeldusel, et fondijuhtidele tundub, et ettevõtete areng läheb õiges suunas.

Iga investeeringuga kaasneb paratamatult sotsiaalne ja/või keskkonnamõju. See võib olla tahtmatu; enamasti on see kasulik, kuid vahel ka kahjulik. On kurb, et investorid pööravad investeeringute sotsiaalsetele aspektidele vähe tähele-

HALVAD ÜLLATUSED VÄLISTATUD | Limestone jälgib iga investeerimisotsuse juures, mida ettevõtte teevad selleks, et vähendada riske ja luua uusi võimalusi, et püsida oma tööstusharus konkurentidest eespool ning luua samal ajal aktsionäridele pikas paanis lisandväärtust. Selline mõtteviis aitab avastada etteaimatavaid halbu üllatusi nagu puudulikud juhtimispoliitika, kliimamuutuste mõju ja probleemid inimõigustega. Kõik need mõjutavad investeerimistulemust, ehkki Bloombergi ekraanilt neid märksõnu ei leia.

Viimase kolme aasta jooksul, mil Limestone on olnud aktiivselt seotud säästva investeerimisega, on sellealane teadlikkus nii investorite kui ka ettevõtete hulgas tunduvalt kasvanud. Investorid püüavad eriti pärast 2008. aastat emitentide riske paremini hinnata. Ettevõtted on hakanud rohkem tähelepanu pöörama teabe kättesaadavusele ja on tunnistanud, et säästev areng on oluline ning see võib olla konkurentsivõime allikas. Meenutame kas või British Petroleumi juhtumit, kus tagantjärele tarkusena on tunnistanud, et BP keskkonna- ja turvalisusriske oleks pidanud paremini hindama.

Limestone New Europe Socially Responsible Fond on alates loomisest augustist 2008 (mõni nädal enne Lehmani pankrotti) kasvanud 17%.

ÖKO

aitas ellu jääda

2007. aastal asus Rootsi vanima ja popima kiirtoiduketi **Maxi** personalijuht **Pär Larshans** uurima, mida teised kiirtoitlustusettevõtted on ette võtnud, et kahandada oma mõju kliimamuutustele. Peagi selgus, et polegi midagi uurida – konkurendid polnud sellest vallas tuhjagi teinud.

Maxi erksameelne juhtkond nägi võimalust rebida end selleks ajaks avalikkuses esile tõusnud teemaga konkurentidest ette ning eristuda oma kuulsatest võistlejatest, nagu McDonald's ja Burger King. Hamburgerikett asus koostööle rahvusvahelise mittetulundusliku keskkonnaorganisatsiooniga The Natural Step, mille eesmärk on muuta inimühiskond ökoloogiliselt ja majanduslikult jätkusuutlikuks.

Kiirtoiduketi tegevuse põhjalik ümberkorraldamine keskkonnasäästlikkuse põhimõttele on toonud Maxile palju au ja kuulsust, aga lisanud ka majanduslikku kindlust. Keti restorane toidavad nüüd tuulegeneraatorid ja kõik toidukorvi tooted on varustatud süsinikdioksiidi heidet märkivate etikettidega, mis on pälvinud üleilmset tähelepanu. Max ja praeguseks seal keskkonnasäästlikkuse juhiks tõusnud Pär Larshans ise on aga saanud mitu tähtsat keskkonnakaitse autasu.

ÖKO- JA ÄRIMEESTE KOOSTÖÖ | Rootsi vanim ja suurim, 75 hamburgerirestorani ning üle 3000 töötajaga Max on riigi populaarseim kiirtoidukett. Pereettevõtte on tõestanud oma arenemisvõimelisust: 2003. aastaga võrreldes on see kasvanud kolm korda suuremaks, neljakordistanud käibe ja viiekordistanud kasumi. Kiire üleminek selgesti keskkonnateadlikuks ja -säästlikuks ettevõtteks on toonud ühelt poolt keskkonnanauhindu, teiselt poolt aidanud ettevõtte edukalt läbi majanduslanguse aastatest.

Üle ilma on kiirtoitlustus olnud seoses ressursiraiskamise, töötajate raskete töötingimuste ja

Tekst: **ANTS VILL**

Pildid: **MAX**

ebatervisliku toiduga keskkonnateadlike inimeste ja meedia pideva kriitikatule all. Samuti pole eriti armastatud selline ärimudel, kus suurettevõtte tõrjub üha laienedes turult välja kohalikud väiksemad ja kohalike roogi pakkuvad ärid. Kõige tipuks on eriti viimastel aastatel üha enam avalikult räägitud loomakasvatusest kui põhilisest kasvuhoonegaaside tekitajast.

Firma Maxi Hamburgerirestoranid otsustas, et neile ei too selline kuvand ega ärimudel kaasa jätkusuutlikku tulevikku. Pööre keskkonnasäästlikkusele hamburgerialal oli – nagu praeguseks selgunud – jätkusuutliku äri uueks põhimõtteks.

Toimitakse lihtsa skeemi järgi: keskkonda ja inimsuhteid hoidev Max on osa samas suunas liikuvast ühiskonnast, edendades sel moel kogu keskkonna püsijäämist.

Selle ideestiku ellurakendamisel oli firmale suureks abiks ja õpetajaks The Natural Step'i (TNS) teaduspõhine raamkava ja kogemustepagas.

TNSi raamkava käsitleb säästlikkuse määratlemiseks nelja põhimõtet. Max asuski neid järgides kujundama ümber oma tegevuspõhimõtteid ja ka äritegevust ennast, et ületada lõhe senise olukorra ning jätkusuutlikku äri, ühiskonda ja keskkonda üldiselt siduva tegevusplaani vahel.

Uuringuist on selgunud, et suurema osa toidu tootmisel vabanevatest kasvuhoonegaasidest (ligi 70%) põhjustab veisekasvatus. Muude loomade, teravilja ja köögivilja kasvatamine, töötlemine, transport ja lõpptoote valmistamine eraldivõetuna ei küüni üle paari protsendi.

Maxi restoranikett asus otsima oma tegevusest põhjustatud kliimamõjude vähendamise võimalusi. Sel teel edenedes sai Maxist maailma esimene restoranikett,

- mis analüüsib kogu toidu tootmis- ja tarneahe-
lat (põllult lauale) kliimamõjude vaatenurgast,
  - märgistab menüüs toidud nii, et keskkonna-
teadlik klient saab teha põhjendatud valikuid,
  - hüvitab vabatahtlikult tootmisahelas tekitatud
süsinikdioksiidi heite, osaledes Aafrika taasmet-
sastamise programmides; toetatakse projekte,
mis tugevdavad kohalikku põllumajandust ja
metsandust, ettevõtlust ja keskkonnateenistust.
- Perefirma Max on soovinud alati olla maailma
positiivselt muutev jõud. Juba ammu enne koostöö
alustamist TNSiga osaleti Aafrika külakogukonda-

Säästlikkuspõhimõtteid silmas pidades ei pane
Max lasteeinete komplektidesse mänguasju, mis
vajavad patareisid, ehkki see on valdkonnas laial-
daselt kombeks. Patareid viivad jäätmevoosse pal-
ju mürgiseid komponente, nagu näiteks tsingi-
tina-, nikli-, kaadmiumi-, hõbeda- ja elavhõbeda-
ühendeid ning aluselisi kemikaale. Pealegi on sel-
listel mänguasjadel pahatihti väga lühike kasutus-
aeg. Niisiis kahandas Max taas materjalikulu ja
loobus patareidega mänguasjadest, selle asemel
et püüda probleemset toodet muuta – see samm
oleks toonud kaasa üksnes uusi samalaadseid

Perefirma Max on soovinud alati olla **maailma positiivselt muutev jõud.**

de abistamise ja arendamise projektides, samuti
panustati innukalt puuetega inimeste värbamisse.

MATERJALIKULU VÄHENDAMINE | Koos TNSiga
väljatöötatud metoodika alusel kahandab firma
oma jäätme hulka. Teised hamburgeriketid on näi-
teks siiani pidanud lasteeinete turustamisel karpe
väga vajalikuks, Max on aga otsustanud minna
teist teed. Selmet laste lõunakomplektide jaoks
pappkarpe hankida ja neid hiljem utiliseerida,
on Max neist sootuks loobunud. Sellegipoolest
on lasteeinete müük üha kasvanud ning tarbijad
ei kurda. Nii on Maxi uuendusmeelsed juhid ot-
sustanud säästlikkust kahandava kaubaartikli eos
oma äritegevusest kõrvaldada.

keskkonnaprobleeme. Tulevikus on Maxil kavas
lasta toidukomplektide mänguasju valmistada
Aafrika käsitöölistel sealsest puidust.

MUUDAB SÜSINIKDIOKSIIDI HEIDET | Max on tun-
tud kui esimene kiirtoidukett maailmas, kes asus
mõõtma toidu tootmisahelas tekkiva süsinikdiok-
siidi hulka ning lisama vastavat teavet menüüsse.
Nii antakse tarbijaile võimalus lähtuda toiduvali-
kul keskkonnamõjudest.

Juba enne koostöö alustamist TNSiga oli Max
võtnud endale kohustuse müüa võimalikult tervis-
likku ja keskkonnasäästlikult toodetud loomaliha.
Üleilmse kliimamõju kahandamiseks on vähenda-
tud veokilomeetreid, seepärast kasutab Max ai-

MAX: NÄITEID NELJA PÕHIMÕTTE RAKENDAMISEST

Säästev ühiskond ei tohiks looduse koormust suurendada	Viisid, kuidas Max on oma tegevust selle põhimõtte järgi kohandanud
1. Mitte suurendada maapõuest kaevandatava maagi hulka	Kõik restoranid kasutavad tuuleenergiat Laste lõunapakkides ei ole patareidega mänguasju Kõik firma sõidukid on väikese süsinikdioksiidi heitega
2. Mitte suurendada kunstlikult toodetud ainete hulka	Maxi toodetes pole geenmuundatud toiduaineid Kogu Maxis kasutatud toiduõli muudetakse biokütuseks Kõik jäätmed lähevad ümbertöötamisele (kandikud, toidujäätmed, metall, elektroonikaseadmed jne)
3. Vältida looduse röövkasutamist	Kala hangitakse ainult kasvandustest, millel on MSC-keskkonnasertifikaat Enamik kasutatud paberkaubast on FSC-sertifikaadiga Max osaleb Plan Vivo sertifikaadiga Aafrika taasmet- sastamise programmides
4. Vältida inimeste panemist ebaloomulikesse tingimustesse	Max ei kasuta transrasvu Tootevalik on tööstusala kõige tervislikum Üle pooltes restoranides on palgal vähemalt üks vaimse puudega töötaja Juhtimises kasutatakse jätkusuutliku juhtimisteooria FIRO põhimõtteid Max uurib koostöös TNSi „Real Change'i“ programmiga ühiskonna säästlikkuse suurendamise võimalusi

nult Rootsist toodetud loomaliha. Raamkavast lähtudes on Max asunud uurimistöö põhiselt vaatama ka muid valikuid veel kord üle, seda nii veokauguse, kohalike põllumeeste toetamise ja põllumajandustehnoloogia sobilikuse kui ka geenmuundatud tooraine kasutamise aspektist. TNSi metoodikat kasutatakse ka avalikkuse teavitamiseks.

Raamkava kasutades avastas Max, et firma suurim kasu süsihappegaasi heite kahandamisel on olnud menüü, tulenedes eelkõige hamburgerite materjalikulu vähendamisest: kotlettides vähendati veiseliha hulka 82%. Samas näitasid uuringud, et klientidele meeldib kotlet, mis on suurema niiskusega ja sisaldab rohkem jahu (suurema lihasisaldusega kotlet tundub kuivem ja vaesema maitsega). Seega parandab hamburgeri lihasisalduse kahandamine paradosaalsel kombel müügitulemusi.

2008. aastal sai Maxist esimene toidukett, mis asus oma menüüs ja müügikohtades vabatahtlikult märkima toodete kohta nende tootmisel tekkinud CO₂ hulka. Tänu keskkonnateadlike klientide valikutele on väiksema keskkonnamõjuga toodete (nagu näiteks kanatiivad või taimetoitlase täilliroog) läbimüük käibes kasvanud üle 15%.

SUUR TULU | TNSi meetodite tähtis osa on säästlikkust suurendavate algatuste kulutõhususe saavutamine. Firma tegevjuhi Richard Bergforsi sõnul väljendub see Maxi jaoks nii kvantitatiivses kui ka kvalitatiivses vormis ning seda koos intresidega. „Keskkonnasäästuprogramm on osutunud meie üheks kõige kasumlikumaks algatuseks aegade jooksul,“ märkis Bergfors.

Maxi kasum on 2003. aastast saadik kasvanud 50%, mis on saavutatud peale laienemise ka uuen-

Viis soovitus

Maxi juhi ja omaniku Richard Bergforsi näpunäiteid keskkonnasäästlikkuses edu saavutamiseks

- MÄRKA OLULIST**
Otsi teemasid, mis on su äriks edukas olulised, ja liida need oma põhitootega. Vali välja eripärased ideed ja anded ühiskonna edendamiseks.
- JUHT OLGU JULGE**
Sihi seadmisel veendu, et eesmärk on piisava kaaluga. Madalalennulised sihid ei innusta eriti pingutama. Vahel on vaja riskida!
- OLE SELGESÕNALINE**
Tee seda, millest ise aru saad ja mida oskad ka teistele selgitada ja omaseks teha.
- OLE KANNATLIK**
Muidugi ei pea seoses keskkonnasäästlikkusega olema kannatlik kõiges, kuid sa pead kindel olema, et on asju, mis panevad südame kiiremini põksuma.
- LOO TUGEV MEESKOND**
Veendu, et lood meeskonna nii, et see oleks jõuline, usutav ja asjatundlik. Võta appi keskkonnasäästlikkuse asjatundjad – nii õpid kiiremini.

duslikkuse abil. Firma on tegevuskulusid kahandanud eelkõige energiakasutuse ja jäätme-
kätvluse osas. Samuti kasutati toiduvalmistamisel varem rasvained, mis nõuadsid jäätmetena kõrvaldamiseks lisakulusid, ent nüüd on üle mindud bio-
diisliõli tootmisele. Kõigele lisaks on Maxi Hamburgerires-
toranid saanud laialdast positiivset meediakajastust. Viimast on rahas keerulisem mõõta, nagu ka töötajate suurenemine rahulolu ja uhkust oma töö üle. Üleilmse meedia-
võrgustiku Mindshare uurin-
gust selgus, et aastail 2007–
2009 on Maxi klientide lojaalsus kasvanud 27%. Mindshare'i hinnangul on sedavõrd suure edu taga põhiliselt Maxi otsus kaasata tootevalikusse kliima-
aspekt.

Rootsis on Max tunnistanud juba kaheksa aastat järjest tarbijaid kõige paremini rahuldavaks hamburgeriketiks – McDonald'si ja Burger Kingi ees. Maxi frantsiisi on taotletud paljudest üleilmsetele tootemarkidele vastu seisvatest linnadest, sest sealsetele ettevõtjatele meeldib Max kui hea mainega äri, millega on neil palju ühist ka põhimõtetest. Sel moel tugevdab Max oma hinnatud ja äriedu toovaid väärtusi ja nende kõlapinda veelgi.

HOOG EI KIPU RAUGEMA | Nüüd, mil Max on võitnud endale kätte esikoha keskkonnasäästliku kiirtoidutööstuse alal, on kasvanud ka ootused. Ettevõtte kavatses peagi avada uued vähese CO₂ heitmega restoranid ja lisada menüüsse veel roogi, mille valmistamisel on CO₂ heide väike. Max loodab kliente võimalikult mahlaka, maitstva ja keskkonnasäästlikult toodetud lihaga kostitades innustada neid olema veelgi keskkonnateadlikumad.

Põltsamaa Felixi juhataja Anti Orav on võtnud eesmärgiks pakkuda tarbijatele maitsavid ja tervislikke tooteid.

Eestlased õigel teel

Uastutustundlik tegutsemine tähendab ettevõtte jaoks arvukaid kasutegureid ning töötab lahitulevikus muutuda veelgi kaalukamaks. Uastutustundlik ettevõtlus pole mitte pelgalt kulu, vaid võib anda margatava konkurentsieelise.

Ü

ha suurem hulk tarbijaid soovib osta vastutustundlikult toodetud tooteid ja teenuseid ning on huvitatud selle valdkonna teabest. Heaks näiteks on Eesti turul järjest enam levima hakanud mahekau-

bad ja õiglase kaubanduse tooted. Oma ostujõuga saavad tarbijad toetada just nende ettevõtete tooteid, kes on ühiskonna suhtes hoolivad, eriti siis, kui valida on sama hinnaklassi mitme toote vahel.

ANDEKATE EELISTUS | Eesti odava tööjõu konkurentsieelis on ammu minetatud. Seepärast on investorid aina rohkem huvitatud nende firmade toetamisest, kes juhivad oma keskkonna- ja ühiskonnariske oskuslikult ning on kasumlikud pikas perspektiivis. Vastutustundliku ettevõtluse ja püsiva kasvu abil saavad nii ettevõtteid kui ka omavalitsused suurendada investorite jaoks oma piirkonna atraktiivsust, sest sellisel käitumisel on võimalike investeringute riskianalüüsile soodne mõju.

Ressursside tõhusama juhtimise tulemusel (näiteks energiasäästu arvelt) vähenevad ettevõtte kulud. Teadlik vastutustunne julgustab ettevõtteid seadma endale keskkonna ja ühiskonnaga seotud eesmärged ning neid mõõtma, mis omakorda võimaldab efektiivsust suurendada. Ka paljud andekad töötajad soovivad üha enam töötada vastutustundlikes ettevõtetes.

Samuti esitab tarneahel omad nõuded. Enamikul rahvusvahelistel suurkorporatsioonidel on loodus- ja töökeskkonnaga seotud nõuded lõimitud tarnekriteeriumidesse, tarnija riskide hindamisprotsessidesse ja tarnelepingutesse. Peale selliste rahvusvaheliste standardite nagu ISO 14001, OHSAS 18001 ja SA 8000 nõutakse ettevõtetelt pidevaid jõupingutusi energiatõhususe suurenda-

Tekst:
ELINA RÄÄSK
Vastutustundliku
Ettevõtluse foorumi
juhatuse liige

pilt: CORBIS

mise ja CO₂ jalajälje vähendamise nimel ning töendeid vastavasisuliste programmide kohta.

AITAB TURGE LEIDA | Tihedam koostöö klientide, tarnijate ja hankijate, kohaliku omavalitsuse ja kodanikuühendustega ning tähelepanu pööramine sotsiaalsetele ja keskkonnaküsimustele on hea allikas nii uuenduslike ideede ja ärimudelite kui ka uute turgude leidmiseks.

Ka paljud andekad töötajad soovivad üha enam töötada vastutustundlikes ettevõtetes.

1. novembril 2010 ilmus vastutustundliku ettevõtluse kohta juhiseid andev standard ISO 26000:2010 „Guidance on social responsibility” („Juhis vastutustundlikuks ettevõtluseks”), mis saab peagi rahvusvaheliste tarneahelate igapäevakeeleks ning on seepärast tähtis ka Eesti ettevõtetele. Standardi on üle võtnud Eesti Standardisatsioon ja tänavu ilmub see ka eesti keeles.

Laias laastus võib vastutustundliku ettevõtluse kasutegurid jaotada riski- ja võimalustepõhisteks, tulenevalt sellest, millisest vaatenurgast teemale läheneda.

VASTUTUSTUNDLIKU ETTEVÕTLUSE KASUTEGURID

RISKIPÕHINE VAATEVIIS	VÕIMALUSTEPÕHINE VAATEVIIS
Riskiportfelli juhtimine	Parem ligipääs kapitalile
Talentide hoidmine ettevõttes	Talentide köitmine ja ligimeelitamine
Töötajate motivatsiooni ja tulemuslikkuse säilitamine	Töötajate rahulolu ja lojaalsuse suurenemine
Ettevõtte maine hoidmine	Arenguvõimalused töötajatele
Rasketel aegadel kvaliteedi säilitamine	Tootemargi maine kujundamine kohalikul ja rahvusvahelisel tasandil
Ettevõtte tegevuslitsentsi säilitamine	Tootemargi eristumine ja positsioneerimine
Parenduskulude säästmine	Uutele turgudele laienemine
Tegevuse tõhususe säilitamine	Uute äriühingute ja uuenduslikkuse toetamine
Väiksem trahvide oht	Klientide lojaalsuse suurenemine
Valmisolek seaduste karmistumiseks	Organisatsioonis õppimise edendamine
Väiksemad kindlustusmaksed	Investorisuhete paranemine

Näited Eesti firmadest

Ehkki Eesti ettevõtted ei ole enda jaoks veel kõiki vastutustundest tulenevaid kasutegureid avastanud, näitab vastutustundliku ettevõtluse indeksi koostamise kogemus, et ka meil leidub organisatsioone, kes rakendavad seda vaateviisi teistest pisut teadlikumalt.

AS TALLINK GRUPP JA VIRU KEEMIA GRUPP

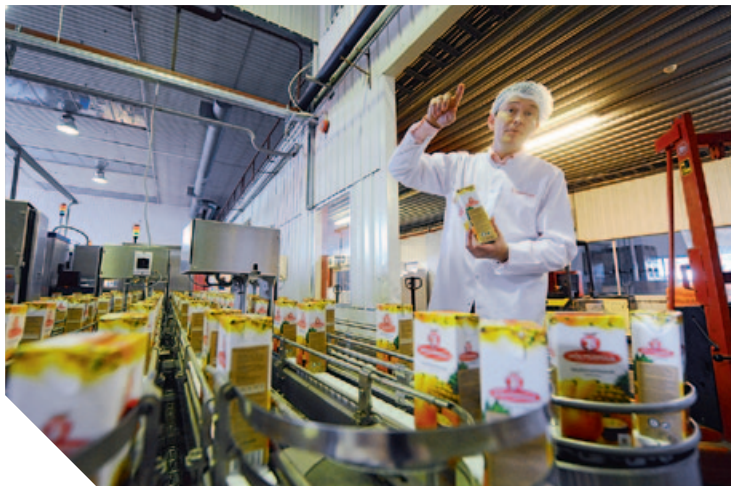
AS Tallink Grupp ja Viru Keemia Grupp on head näited Eesti ettevõtetest, kes koostavad sotsiaalse vastutuse aruannet. Nad on ära tabanud, et toimivateks kliendi- ja investorisuheteks on vaja määrata mõõdikud ning anda peale majandustulemuste aru ka loodus- ja sotsiaalse keskkonnaga seotud tulemustest. Kui Tallinki puhul olid tõuketeguriks tõenäoliselt Skandinaavia kliendid, siis Viru Keemia Grupil rahvusvahelised nafta- ja õlitöösturid, kes on kehtestanud väga ranged vastutustundliku ettevõtluse (*corporate social responsibility*) nõuded. Enamikul Eesti ettevõtetel puudub igasugune arusaam kolmikaruandlusest ning ka pädevus nende aruannete koostamiseks. Samal ajal on enamik Skandinaaviamaid muutnud ühiskondliku vastutuse aruandluse riigiosalusega ettevõtetele kohustuslikuks ning selle valdkonna nõudeid esitatakse ka turule sisenevatele välisettevõtetele.

Ecoprinti juhataja Juhan Peedimaa.

ECOPRINT

Ecoprint on roheline trükiteenuse poolest tuntud väikeettevõtte. Keskkonnahoid on selgelt määratletud ettevõtte strateegias ning väljendub igapäevatoos. Ettevõtte kasutab ainult looduslikke trükivärve, eelistab spetsiaalset trükipaberit, rakendab paberivaba kontori pühimõtteid ja möödad igal aastal oma ökoloogilist jala jälge. Trükikoja niisutamiseks kasutatakse sademevett, ruume köetakse tootmiseadmete jääksoojusega ja vett soojendatakse päikesepaneelidega. See on näide väikeettevõttest, kes on järjekindlalt vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid rakendades saavutanud märkimisväärse edu nii Eesti kui ka Skandinaavia turul.

Põltsamaa Felixi juhataja Anti Orav.

PÕLTSAMAA FELIX

Põltsamaa Felix on toiduainetööstusettevõtte, mis on oma peaesmärgiks seadnud pikaajalise väärtusloome. Soovitakse olla klientidele ja tarbijatele hea partner ning toota maitsvaid ja tervislikke tooteid, olla töötajatele jätkusuutlik, turvaline, arenev ja tasuv töökoht, omanikele tulus investeering ning ühiskonna suhtes vastutustundlik ja keskkonnasäästlik. Säästlikku mõtteviisi kajastavad ka ettevõtte väärtushinnangud, mille seas on pika-

ajaline ja aktiivne vaateviis ning ühtsusest ja erisustest lugupidamine. Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtted on avaldatud brošüüris „Sihid ja väärtused. Juhtimise põhimõtted”, mille väljatöötamises said osaleda kõik töötajad ning mida aeg-ajalt koos ajakohastatakse. Brošüür on olemas igal töötajal ning neilt küsitakse ettevõtte vastutustunde kohta korrapäraste arvamusuuringute teel tagasisidet.

Põltsamaa Felixi keskkonnateadlikkus väljendub muu hulgas tõhusamas energiakasutuses, jäätmehulga vähendamises ja taaskasutuses ning keskkonnsäästliku tooraine kasutamises. Selle kõrval jälgitakse hoolsalt oma turukäitumise vastutustundlikkust. Et sihiks on luua klientidele rahalist ja mittemateriaalset lisaväärtust, mille sekka kuulub ka toote turvalisus, siis on klientide ja hankijatega loodud tihedad koostöösuhted. Seoses GMO-vaba tooraine põhimõttega peavad kõik Põltsamaa Felixi hankijad esitama selle nõude täitmise kohta sertifikaadi. Ettevõtte toodete etikettidel on nõuetele vastav toitumismärgistus ja teave allergeenide kohta.

Investeeringu ja säästmise teemanurk Tartu Ahhaa teaduskeskuses.

NASDAQ OMX

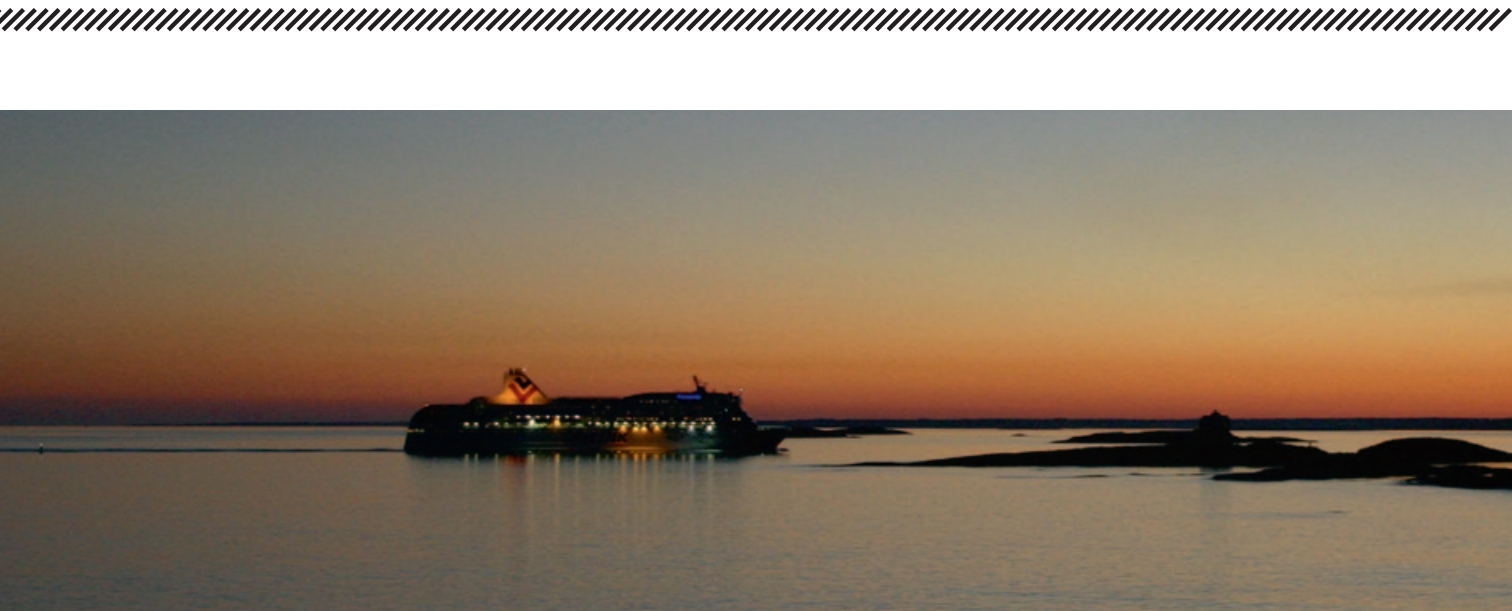
NASDAQ OMX Tallinna börs annab koos väärtpaberitur tippspetsialistidega välja investeerimise teemasid raamatuid. Nii on ilmunud „Investeeringu teejuht”, mis annab põhjaliku ülevaate väärtpaberiturisse investeerimisest ning „Väärtpaberite teejuht”, mis tutvustab erinevaid väärtpabereid, investeerimisvõimalusi, väärtpaberitur taristut, portfelli koostamist ja tehingute maksustamist. Sel aastal ilmunud „Finantsaabit” sobib lugemiseks igapäevale, kes vajab teavet oma rahaasjade arukamaks korraldamiseks. Samuti on raamat sobivaks tugimaterjaliks õpetajatele uues õppekavas sisalduvate finantskirjaoskuse põhitõdede selgitamisel tulevastele tarbijatele.

Raamatuid jagatakse kingitusena kõikidele Eesti kesk- ja kõrgkoolidele ja raamatukogudele, et säästmise ja investeerimisalane teave oleks tasuta kättesaadav kõigile huvilistele. Samuti on investeerimisväljaandeid tasuta saadaval e-raamatutena aadressil rahakompass.ee.

NASDAQ OMX Tallinna börs on pannud ka Tartu Ahhaa teaduskeskusesse üles investeerimise ja säästmise teemanurga.

NOPPEID EESTI FIRMAD HUVITAVATEST TAVADEST

- **Swedbankil** on eraldi vastutustundliku ettevõtluse poliitika ja selle valdkonna juht.
- Kõik **Eesti Statoili** töötajad on läbinud eetika-koodeksi koolituse ning nende eesmärgid sisaldavad töö- ja looduskeskkonna eesmärgi.
- **Eesti Energia** on välja töötanud põhjaliku järelkasvuprogrammi, millega teavitatakse noori energia- ja keskkonnateadlikkuse ametitest ning tehakse kutse- ja kõrgkoolidega koostööd valdkonnapõhiste õppekavade väljatöötamisel.
- **Coca-Cola** ja **Põltsamaa Felix** edendavad tasakaalustatud toitumise alase teabe kajastamist tooteetikettidel (www.gdainfo.ee).
- **Microsoft**, **Tallinna Vesi** ja **Coca-Cola** toetavad vaba päeva andmisega töötajate osalemist vastutustundliku ettevõtluse programmides.
- Seoses koondamisega pakkus **Coca-Cola HBC** Eesti oma töötajatele tuge: seati üles töökuulutuste stand, aidati koostada CV-sid, pakuti finantsnõustamist ning kohtuti 12 tootmisettevõtte juhiga, et pakkuda neile oma kvalifitseeritud tööjõudu. Ka hiljem on oma endistele töötajatele helistatud ja uuritud, kas neil on veel abi vaja.
- **Reval Hotelligrupi** kõik töötajad läbivad 3,5-tunnise vastutustundliku ettevõtluse koolituse
- **Elisa** mõõdab, millises mahus vähendavad virtuaalkoosolekud tööreiside arvu ning seeläbi ettevõtte tekitatud süsinikdioksiidi hulka.
- Alates 2010. a märtsist pärineb kõigis **SEB** hoone-tes kasutatav elektrienergia taastuvatest allikatest.
- Et **Humana** asub logistiliselt keerulises kohas, makstakse töötajatele isikliku auto kasutamise toetust, eeldusel, et auto on täielikult kooritud (neli-viis inimest).
- **Swedbanki** organisatsioonikultuur toetab vabatahtlikuks olemist ja seda püütakse edendada juhtide eeskuju abil. Peaaegu pooled Swedbank Eesti juhtkonna liikmed panustavad vabatahtlikult mittetulundussektori organisatsioonide juhtimisse.
- Advokaadibüroo **Sorainen** edastab dokumente ja saadetisi rattakulleritega ning eelistab keskkonnsäästlikke tarnijaid.
- **NOTE** Pärnus on töö liikumispuudega inimene, kelle jaoks on ehitatud kaldtee, iseavanev ukse-süsteem ja märgistatud uksepakud.
- **Microsoft** ei kasuta oma toodete turustamiseks rahvusvahelisi turundusfirmasid, vaid tellib töö kohalike ettevõtetele.
- **Prisma Peremarket** kutsub kliente üles kasutama raha ja aega säästvat ostunimekirja. Poodides ei ole toodete juures ahvatlevaid reklaamsilte, vahetades eriväljapanekud ega kassades magusariilut. Tänu viimasele jääb vanematel kassas ära tüli lastega.

Meri on, meri jääb...

Eesti üks suurimaid ja silmapaistvamaid ettevõtteid Tallink on võtnud kindlalt vastutuse nii ühiskonna kui ka looduse ees. Firma põhiline tegevuspiirkond on Läänemeri ning selle puhtana hoidmine on Tallinki üks peamisi eesmärke.

Tallink on ühtlasi üks vähe-
seid Eesti ettevõtteid, kes
annab raamatuna välja
ühiskondliku vastutuse
aruannet. Mõistagi on see
trükitud ökopaberile. 50-lehekülje-
line trükis annab ülevaate kõikidest
vastutustundliku ettevõtlusega seotud
eesmärkidest ja tegudest alustades keskkon-
nahoiust kuni Kaia Kanepi sponsoriks olemiseni.

SUUR KÜSIMUS | Kui küsida, miks Tallinkis peetakse ühiskondliku vastutuse võtmist vajalikuks, selgub, et ajendiks on konkurents. „Meie sellealase tegevuse lähtekohaks on eri sihtrühmade ootused. Rääkides Läänemerest ja maailmalae-
vandusest, kus pakume korralikku meelelahutust ja reisimisvõimalusi, tahavad kliendid meilt teada, mis selle taga on. Skandinaavia maadest pärit reisijad on väga uudishimulikud ja teadlikud, tundes huvi, kuidas me oma asju ajame. Äriklendid pööravad tähelepanu sellele, kuidas Tallinkis juhitakse keskkonna seotud vastutust,“ räägib ettevõtte

Tekst: TIIT EFERT

Pilt: MARKO
STAMPEHL

kommunikatsioonidirektor Luulea Lääne.

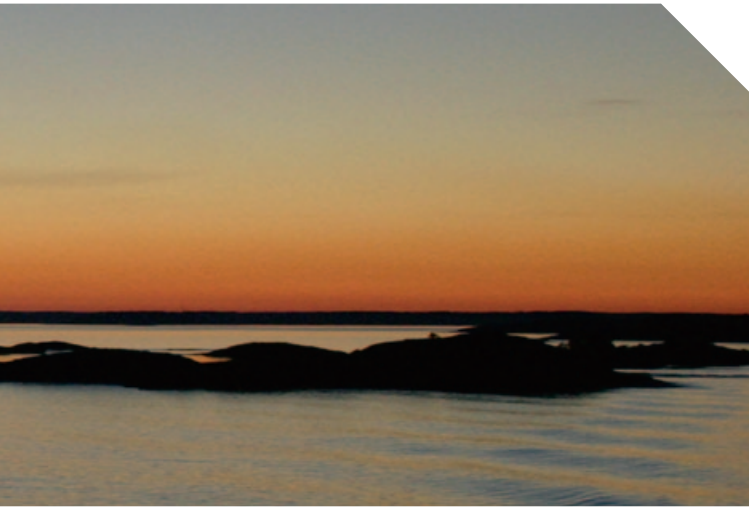
Ta kinnitab, et ühiskondliku vastutustunde jutt pole sugugi klantspilt, vaid ettevõtte igapäevase tegevuse alus. „Kõigi kaalukamate otsuste tegemisel arvesta-

takse alati ka seda vaatenurka. Keskkonnahoid on meie suur põhimõte,“ lisab Lääne.

Teisalt ei ole tema hinnangul olnud siiani piisavalt võimalusi tutvustada avalikkusele ettevõtte tegevust selles vallas. Näiteks on ka Tallinkit süüdistatud oma laevade reovee laskmises otse Läänemerre. Luulea Lääne sõnul on ettevõttel neid kuulujutte lihtne faktide abil ümber lükata. Nimelt liitus Tallink 2007. aastal Maailma Looduse Fondi (WWF) programmiga, mis selle keelab. „Kasutame reovee käitlemiseks nii pardal kui ka sadamates olevaid võimalusi,“ täpsustab Lääne.

Vastutustundliku ettevõtte näitena käsitleb Tallink keskkonnateemat avarama pilguga kui ainult oma ettevõtte vaatenurgast, näiteks tehakse reovee käitlemisel tihedat koostööd sadamatega. Soome sadamad on oma reoveesüsteemid nüüdisajastanud ega võta selle teenuse eest tasu. Tallinnas see-

vastu on keskkonnaga seotud kulutused palju suuremad kui teistes sadamates.

SÕUKRUVI TEEB VEE SOGASEKS | Üks põhjus, mis võib panna inimesi arvama, et Tallink reostab merevett, on see, et Tallinna sadamasse sisse sõites keerutavad laevade sõukruvid põhjast setet üles.

„Meile on saadetud murekirju ja fotosid küsimusega, mida meie laevad sadamades teevad. Inimestele jääb mulje, et laevad pumpavad seal midagi vette,” kirjeldab Luulea Lääne. Tallinki töötajate ülesanne on selgitada, kuidas reovett käideldakse ja mis tegelikult põhjustab sadamades oleva merevee hägususe. „Tavaliselt on meil faktide põhjal kerge asjad sirgeks rääkida ning inimesed on meid mõistnud,” kinnitab ta. Peale veekeskonna pöörab Tallink suurt tähelepanu ohule, sest laevade võimsad mootorid kipuvad rohkesti musta suitsu välja ajama. Luulea Lääne sõnul ostab ettevõtte üksnes kvaliteetkütust, mille väävlisaldust mõõdetakse ja hoitakse kontrolli all.

VALMISOLEK NR 1 | Tallink on valmis isegi suureks merereostuseks Läänemerele, ükskõik, kes seda ei põhjustaks. Reostuse likvideerimiseks on soetatud vahendid ning koostöös Eestimaa Looduse Fondiga (ELF) on loodud vabatahtlike rühm, kes asub reostuse korral kohe tegutsema. „Selleks pole seni õnneks vajadust olnud,” on Luulea Lääne rõõmus.

Kommunikatsioonidirektori sõnul vaadeldakse keskkonnastandardeid ühes pakendis turvaküsimustega. Peale selle, et laevad on lastud valmistada võimalikult turvalised, osalevad nende meeskonnad ja muu personal vabatahtlikult mitme-

sugustel õppustel, et olla valmis ka kõige keerulisemateks kriisilukordadeks.

Valmisolek aitab tagada, et kriisi lahendamine laabuks võimalikult koordineeritult. Sel eesmärgil tehakse koostööd ka teiste laevafirmadega. „Merel kehtib solidaarsuspõhimõte. Õnnetuse korral minnakse alati appi, sõltumata sellest, millise ettevõtte laevaga on tegu või kust see pärit on,” kirjeldab Lääne.

TEGEVUS MAAL | Suurettevõtena on Tallink alanud sponsorprojekte, millest üks silmapaistvamaid on kindlasti Eesti tennise toetamine. Selle kõrval on töös hulk projekte, mis ei ole avalikult nii tuntud. „Me vaatleme iga toetusprojekti omaette. Toetuse eelduseks on tõsiseltvõetav tegevuskava ja kindel partner, kindlasti ka see, kui palju abi vajatakse,” selgitab Luulea Lääne tausta.

Tähtsaks peetakse näiteks varjupaikades elavate laste toetamist, kellele korraldatakse reise, ühiseid kokkamisüritusi ja spaakülastusi. Koostöös üleriigilise integratsiooniprojektiga „Minu riik” pakutakse laevaekskursioone ka Eesti venekeelsetele lastele. Nooremale põlvkonnale tutvustatakse laevatöid ja elukutseid ning loomulikult ka laevu.

Tallinkis on 7000 töötajat, kellest pool on pärit Eestist. Niisiis on Tallink Eesti suurim eraettevõttest tööandja. Personali voolavus on Luulea Lääne kinnitusele ettevõttes vähenenud ning nüüdsel ajal tuntakse pigem puudust eriettevalmistusega töötajate järele. Tööjõupuuduse leevendamiseks tehakse koostööd õppeasutustega ja võetakse tööle palju praktikante. „Mullu oli meil praktikal üle 400 inimese, mis on suur arv,” meenutab Lääne.

Oluliseks peab Tallink panustamist Eesti ettevõtlusse, näiteks kasutatakse allhanke kaudu Eesti ettevõtete teenuseid. „Me tunnetame oma vastutust, sest meie ettevõtte juured on Eestis. Peale selle peame oma eriülesandeks tutvustada Eestit välismaal,” räägib Lääne. „Samuti kanname hoolt selle eest, milline mulje jääb Eestist turistile. See oli üks põhjus, miks asutasime oma taksofirma.”

Luulea Lääne sõnul saadakse klientidelt vahetut tagasisidet. „Tallinna taksondus oli meie hinnangul suur murelaps ning meil ei jäänud muud üle, kui ise olukorda muuta. Kui oleme juba veennud välisklienti Tallinna sõitma, siis me soovime, et ta ei pettuks ka kohapeal. Kehvad kogemused linna transpordis kanduvad paratamatult üle Tallinki mainele,” võtab Lääne teema kokku.

Luulea Lääne

Peame olema julgemad!

Vestlusringis osalesid:

JUHAN PARTS,
majandus- ja
kommunikatsiooniminister

KULDAR LEIS,
Premia Foods
juhatuse esimees

**MARTIN
KODAR,**
Era-ja riski-
kapitaliettevõtte
BaltCap partner

**ANDRUS
ALBER,**
NASDAQ OMX
Tallinna börsi
juhatuse esimees

**PETER S.
TREIALT,**
Nordea korporatiiv-
panganduse
struktureeritud ja
projektfinantseeri-
mise osakonna
juhataja

TIIT EFERT,
küsitleja,
Investor &
Ettevõtja toimetaja

Eesti ettevõtete peamiseks arengupiduriks on kujunenud vahene riskijulgeus ja hirm ebaõnnestumise eest, mida hiljem ei andestata, selgus esinduslikus umarlauavestluses.

Kuidas hinnata Eesti majanduse hetkeseisu ja lähitulevikku?

PARTS: Ma usun, et praegu on võimalusterohke aeg. Inimesed tahavad palgatõusu, ettevõtted aga suuremat tootlust ja muutuda rahvusvahelisemaks. Küsimus on, kuidas selleni jõuda. Ettevõtjad on karastatumad kui enne kriisi ja eksporditud pakuvad praegu kasvamiseks häid võimalusi.

Peame realistlikult arvestama, milline on meie inimvõimekus, sest meid on siiski vaid 1,3 miljonit. Ka see on suur asi, kui Eesti firma saavutab rahvusvahelise edu mõnes nišis.

Kuldar, mida Sina ettevõtjana arvad?

LEIS: Nagu minister ütles, on kriis väga hea aeg millegi uue alustamiseks. Kriisiga seoses tõusevad esile ettevõtlikud inimesed. Samas ei saa me enam vaadata ainult Eestit, vaid peame kohe mõtlema ka ekspordile. Üksnes Eesti turul tegutsemisest ei tule midagi välja.

Kumb on Eestis suurem probleem, kas ideede või raha puudus?

ALBER: Ma sõnastaksin hoopis kolmanda probleemi – see on riskijulgeuse puudus. Oleme

kohtunud mitme ettevõttega, kes on meie hinnangul börsiks valmis. Me näeme, et ettevõtja mõtleb kohe, et börsile tulekuks peaks ta tegema riskantsema äriplaani, suurema investeeringu, minema näiteks Lätti või Leetu, aga et tal on praegu kasumlikkus ja rahavoog piisav, ei taha ta hakata midagi tegema. Börsi poolt vaadates ei jätku meil ettevõtjaid, kes oleksid valmis turul olevat raha enda kasuks pöörama. Mõtlen siin ka Eestis investeerimisvõimalusi otsiva väliskapitali julgemat kaasamist.

Kuidas seda mõtteviisi muuta?

LEIS: Erinevalt Ameerikast puuakse Eestis need üles, kes on pankroti läbi teinud või kelle ettevõtmine on muul moel ebaõnnestunud, ehkki 95% neist juhtudest ei ole kriminaalse taustaga. Kui neid ettevõtjaid ei poodaks üles, siis oleks ehk ka riskijulgust rohkem.

KÕDAR: Selline suhtumine on levinud kogu Euroopas. Ameerikas võetakse ebaedu kui õppetundi, raske perioodi läbimist. Seda olukorda ei ole lihtne muuta.

ALBER: See on lai teema, üldise kuvandi küsimus. Kui tuua näiteid Eesti ekspordist, näiteks konkurentsivõimelisest tehnoloogiast Eesti Energias, mida on võimalik pakkuda mujale, siis on ekspordile enamasti tugev vastuseis – tegelegu elektriga üksnes Eestis. Mis sõnumi see laiali saadab, kui avalik arvamus kipub materdama Eesti oludes suurt ja edasipüüdlikku liidrit? Sel juhul ei mõista ka väikefirmade juhid ja omanikud, miks nad peaksid julgema ekspordida.

KÕDAR: Eesti riik ja ühiskond üldisemalt on häiritud sellest, kui ettevõtte teenib liiga suurt kasumit. Vahel tundub, et edukas ettevõtte on probleem. Samal ajal tuleks muretseda pigem selle üle, kui asjad on teistpidi – järsku teenib ettevõtte liiga vähe kasumit ning ei saa seetõttu maksta makse, tõsta palka ega investeerida.

Meie fondid on mõeldud rahvusvahelistele institutsionaalsetele investoritele. Kui müüa neile Eestit või Baltikumit, siis enamik ütleb, et see on liiga väike turg ja siin on vähe huvitavaid ettevõtteid. Me peame vastupidist tõestama, ent väheste edulugude tõttu on see üsna keeruline. Eesti edulugudest on Skype see, mille seljas paljud sõidavad, ning viimasest ajast on ka Silmeti müük hea näide.

ALBER: Silmetit võib võtta ka negatiivse näiteks. Äkki oleks võinud selle omanikud ja juhtkond hoopis ise Molycorp Mineralsi ära osta? Kogu tausta ma ei tea, aga kas neil üldse käis selline mõte peast läbi? Saan aru, et pärast Silmeti äraostmist kahekordistus Molycorpi toodang, seega poleks vastupidine tehing üldsegi ulmeline olnud.

Börsi poolt vaadates ei jätku meil ettevõtjaid, kes oleksid valmis turul olevat raha enda kasuks pöörama.

Andrus Alber

Kuidas saab olukorda muuta pangandus - kas mälu on pankrottide puhul pikk?

TREIALT: Kui on ikka pahatahtlik pankrot, siis kipub ajalooline mälu pikem olema. Teisalt leitakse tavaliselt ikkagi lahendus juhul, kui pankrot ei ole pahatahtlik ja ettevõtte otsib ka ise väljapääsu, kusjuures pank ei pruugi lihtsalt kogu raha tagasi saada.

LEIS: Teistpidi on ka ettevõtetel panga suhtes pikk mälu. Kui enne kriisi lubas pangajuht laenu raha pakkudes ise lage värvida ja pärast ei lubanud enam mitte midagi, siis ma jätan selle meelde. Praeguseks on pankade vahel taas konkurents tekkinud ning eristuvad sõbralikud ja mittesõbralikud pangad.

TREIALT: Meie oleme kogu aeg laenu andnud, nii headel kui ka halbadel aegadel. Nüüd küsitakse muidugi rohkem laenu ja konkurents on taastunud. Aasta-poolteist tagasi oli olukord lihtsam: tegid pakkumise ja võis arvata, et sa sobid.

LEIS: Enne IPOt olime seitsme panga klient. Et olime ostnud eri ettevõtteid erinevatest riikidest, siis oli meil mitmes pangas väike laen. Lõpuks nägime, kuidas pangad läksid talvel närviliseks ja keegi ei tahtnud midagi anda, ent kui suvel jäätis jälle hästi müüs, oldi lõdvestunud. Kui IPO ära tegime, muutus olukord vastupidiseks – nüüd on nemad ukse taga.

TREIALT: Hea meelega anname laenu pigem sellele ettevõtjale, kellel on raha olemas, kui sellele, kellel ei ole.

LEIS: Õnnetuseks ei olnud nende seitsme hulgas Nordeat, ehkki Nordea suhtes on kogu kriisi ajal levinud kuuldus, et ta annab laenu.

TREIALT: Mõnes mõttes oli meie pangal kriisi ajal palju kasu välisotsustamisest. Välismaal ollakse majandustsükleid rohkem läbi teinud ja kriisis ei tundunud sealsetele otsustajatele, et nüüd on lõpp käes.

Mis aitaks tuua turule rohkem Eesti oma kapitali?

PARTS: Valitsuse jaoks on oluline teada, millist tööjõudu ettevõtted edaspidi vajavad. Majandusministeerium kaasab sedalaadi küsimustele vastuste saamiseks ka välisinvestorite esindajaid. Me peame suutma mõlemat – võidelda välisinvesteeringute eest, näidates oma eeliseid, samas tegema kõik selleks, et Eesti oma kapitali kontrolli all oleva ettevõtluse areng jätkuks ja et Eestist alguse saanud ettevõtted suudaksid laieneda mujale.

TREIALT: Päris kahju, et selle kriisiga raiskasid Eesti ettevõtjad oma raha kuskil mujal.

Erinevalt Ameerikast puuakse Eestis need üles, kes on pankroti läbi teinud.

Kuldar Leis

Peame realistlikult arvestama, milline on meie inimvõimekus, sest meid on siiski vaid 1,3 miljonit.

Juhan Parts

PARTS: Silmeti näitega seoses on küsimus selles, kas Eesti ettevõtjatel tuleb mingil hetkel lagi ette. Nii juhtus see Hansapanga ja veel kümnete ettevõtetega, kes alustasid 1990. aastatel. Tekib kas julguse, oskuste või kapitali puudus. Tagajärjeks on üleostmine.

Koalitsioonileppe läbirääkimistel arutlesime ka väike- ja keskmiste ettevõtete võimekuse üle. Me näeme, et neil firmadel tekib hetk, kus on vaja teha kasvuotsuseid, kuid neid ei tehta. Mil-le tahta need jäävad?

Võtame või Saaremaa väikelaevatehased, mis on tüüpnaide suurepärasest ettevõtetest, kes ühel päeval seisavad küsimuse ees, kuidas edasi liikuda, sest samale kohale seisma jääda ei saa. Laienemiseks tuleb teha investeering, rajada uusi tehaseid, arendada tooteid ja luua tootemark. Kui Eestis ringi sõita, siis leidub selliseid 50–200 töötajaga ettevõtteid igas sektoris. Millised on nende väljavaated? Kas selliste ettevõtete jaoks on meil piisavalt kapitali pakkuda või on tegemist turutõrkega?

Riigil oleks võimalik pakkuda näiteks Kred-Exi kaudu allutatud laenu või luua omakapitali pakkumist suurendav fond, mis arvestab just väike- ja keskmiste ettevõtete vajadusi.

ALBER: Börsil on olemas ka alternatiivturg ja keskmiselt kaasatakse teiste riikide börside alternatiivturgudelt 200 000 eurot. Ma ei oska öelda, miks ettevõtted sinna ei tule. See on müüt, et börs on mõeldud ainult suurtele. Me üritame levitada sõnumit, et börs ei ole mingi müstiline asi. Küsimuse teine tahk on muidugi üldine suhtumine – eelistatakse laenuvõttu. Oleme nii mõnegi ettevõttega lõpetanud kohtumise teadmisega, et see hakkab valmistuma börsiletulekuks.

Kuu aega hiljem teatatakse aga meile, et pank annab laenu ja nii on lihtsam.

KÖDAR: Erakapitali sissetoomine on väike- ja keskmisele ettevõttele hea võimalus toetada kasvu. Riskiinvestori kaudu tuleb ühelt poolt omakapital, millele on võimalik saada juurde pangalaenu, teiselt poolt aga lisandub strateegilise investori panus. Erakapitali investering oleks hea alternatiiv, mis aitab ettevõtet kasvada ja hiljem börsile tuua.

Mullu tehti Eesti turule investeringuid umbes 20 miljoni euro väärtuses, mis on IPOdega võrreldes rohkem kui Premia IPO, mis oli eelmisel aastal ainuke IPO. Erakapitali summa oli poole suurem. Kui aga võrrelda erakapitali investeringute mahtu Põhjamaadega, on meil

*Eesti riik ja ühiskond üldisemalt on häiritud, **kui ettevõtte teenib liiga suurt kasumit.***

Martin Ködar

uskumatult palju kasvuruumi. Kriisi ajal kukkus ka Põhjamaades erakapitali turg ära: seal investeeriti 2009. aastal 2,9 miljardit eurot 2008. aasta 5,1 miljardi euro asemel. Baltikumis tehti 2009. aastal erakapitali investeringuid ainult 7 miljoni euro väärtuses.

LEIS: Põhjus, miks ettevõtte edasi ei arene, on ka selge turueelis võrreldes lähinaabritega. Kuhu tavalisel ehitusettevõttel ikka minna on? Kui on aga olemas kindel nišš või on koos teadlastega tööta-

tud välja mingi uus lahendus, on võimalik kaugemale jõuda. Meil on üks uus toode väljaarendamisel – kui selle valmis saame, võime seda müüa Eestist rohkem kui 600 km kaugusel. Samuti oleme ühes teises äris koostöös soomlastega töötanud välja ühe uue tooraine, mis põhineb uuel tehnoloogial ning mida keegi kolme lähiaastaga loodetavasti järele teha ei suuda. Sellega võime minna maailma, või vähemalt Euroopasse.

PARTS: Teaduse poole pealt paistab, et rahastamisprobleemid tekivad siis, kui jõutakse tootes-

tamist vääriva ideeni, mida oleks vaja edasi arendada. Siis tulevad suurkorporatsioonid ja krabavad selle idee ära. Kas Eestis on äriosektoris osalisi, kellel on kannatust ja raha, et teha ise midagi suurt?

LEIS: Vähemalt on meil võimalik teha koostööd Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) ja tehnoloogia arenduskeskustega (TAK). Ilma nendeta ei oleks meil jätkunud suurteks arendustöödeks raha. Keskmine Eesti ettevõtte ei kuluta projekti miljoneid lihtsalt selleks, et vaadata, mis asjast saab. Pangad küsivad ka viie kuni seitsme aasta prognoose, aga nii kaugemale ei oska ju me isegi ette näha.

Kas sellest olukorrast on võimalik välja tulla?

ALBER: Ma arvan, et ei tohi karta partnerit kaasata ja kasumit jagada. Toon ühe näite. Kui hakkasime ühte IT-toodet välja arendama, pakkusime Eesti IT-firmadele, et teeme riski pooleks ja investeerime mõlemad – kui äri on edukas, jagame kasumit. Need firmad valisid paraku allhanke tegemise.

TREIALT: Tavaliste ettevõtetega saavad pangad hakkama, aga nad jäävad hätta ideega, mille puhul ei osata ette arvata, mis saab sellest näiteks kahe aasta pärast.

PARTS: Oleme TAKidesse rohkesti investeerinud, ent turu vajaduste tunnetusest jääb siiski puudu. Teadlased võivad panna klotsi lauale ja öelda, et tegime valmis, aga keegi ei osta. Me mõistame, et on vaja uuendusmeelsust ja aren-

Headest peadest on praegu ilmselt rohkem puudu kui rahast.

Juhan Parts

*Tavaliste ettevõtetega saavad pangad hakkama, aga nad jäävad hätta ideega, mille puhul ei osata ette arvata, **mis saab sellest näiteks kahe aasta pärast.***

Peter S. Treialt

dustööd. Riik rahastab näiteks biotehnoloogia programmi, ent selle käive ja loodud töökohtade näitajad on esialgu tagasihoidlikud. See võib olla teatud mõttes kultuurikihi loomine, millega peame kümme aastat tegelema, ehkki lähiajal see meie majandust ei mõjuta. Ka IT-sektorist on toredaid lugusid rääkida, kuid kui vaadata ekspordinäitajaid, siis ei anna see sektor samavõrra tooni.

KÕDAR: Nõus. Samal ajal vajavad biotehnoloogia- ja IT-sektor võrreldes traditsiooniliste tööstusharudega rohkem aega, et tulemused ilmneksid. Nendesse valdkondadesse investeerides peab olema kannatust.

LEIS: Ma arvan, et peame olukorraga leppima – pööret ei ole võimalik teha üleöö. Meil on idee arendada välja toode, mida ideaalis võiks müüa ka moslemitele, mis on maailma suurim turg. Läksime TAKi ja nad tegid ajakava, mis perioodi jooksul saaksid nad toote müügikõlblikuks. See võtab aega kolm aastat. TAKidele tuleb aega anda.

PARTS: Ka teaduse rahastamisel tuleb proovida hinnata, mis investeringust tagasi tuleb, kuigi see on keeruline. Headest peadest on praegu ilmselt rohkem puudu kui rahast.

LEIS: Aga olukord on juba parem kui aastaid tagasi. Olen ka varem teadlastega kokku puutunud, ent kui nüüd nendega räägin, siis tekib tunne, et ajame ühist asja.

KÕDAR: Mulle tundub, et me ei pea end müüma mitte ainult kapitalile, vaid ka professionaalidele, kes täiendaksid meie ettevõtteid nende oskuste ja teadmistega, mida meil endal napib. Nad aitaksid meil ka rahvusvaheliselt ulatuslikumalt laieneda.

PARTS: Me asutasime selleks lausa eraldi aren-

dustöötaja meetme, et ettevõtted tootsid maailmast siia tööjõudu.

LEIS: Me oleksime peaaegu seda meedet kasutanud, aga lõime kartma. Ilma toetuseta ei oleks me seda projekti üldse kaalunud. Mõtlesime, kas proovida müüa üht toodet täiesti uuele turule. Samal ajal algas EASi arendustöötaja programm. Meil oli üks inimene välja valitud, kes oleks pidanud saama peaaegu kaks korda rohkem palka kui Eesti tippjuhid ja meil tekkis küsimus, kas see tasub ära, sest palka tuleb hakata kohe maksma. Otsustasimegi, et tegeleme pigem oma turuga, sest see teine on meie omast väga erinev.

KÕDAR: Eesti taustsüsteem peaks välisspetsialistide siiatuleku soovi toetama, näiteks koole ja lasteaedu peaks rohkem olema.

PARTS: Sellest on palju räägitud. Ma ei näe muud võimalust, kui et haridus peab olema kõrge tasemel ning me peame minema Norra teed, st andma välisüliõpilastele hariduse tasuta. Kõrghariduse kaudu saame tuua Eestisse inimesi juurde. Praegu on see erijuhtum, kui keegi tuleb väljastpoolt Läänemere piirkonda siia elama – näiteks tullakse Eesti naise pärast.

KÕDAR: Võib-olla on see ka meie suhtumise küsimus. Kui Eestisse tuleb Hiina, Singapuri või Jaapani esindaja, siis küsime tuleku põhjust. Ehk ei peaks küsima? Ehk peaks hoopis ütleva, et tore, et olete avastanud meie riigi võlud. Peame oskama väärtustada ja müüa seda head ja ainulaadset, mis meil Eestis on.

Kuldar, kuidas hindad esimest aastat pärast IPOt?

LEIS: Hästi. Seitsmest pangast on saanud peaaegu üks pank. Kui me väga tahaksime, siis suudaksime ka laieneda. Ja mis sellest ikka, et ette-

Praguseks on pankade vahel taas konkurents tekkinud ning eristuvad sõbralikud ja mittesõbralikud pangad.

Kuldar Leis

võte on nüüd läbipaistev ja juhid avalikkuse tähelepanu all. Ma arvan, et see oli väga õige otsus. Ma julgustan teisi ettevõtteid börsile tulema.

ALBER: Eesti suurust arvestades oleks normaalne, kui aastaks tuleks börsile kolm-neli ettevõtet. Viimase viie aastaga on aga tekkinud olukord, kus mitmel aastal pole lisandunud ühtegi ettevõtet ning rahastamine on seetõttu pangalaenu poole kaldu.

LEIS: Kui oleksime jätkanud vanal moel, ostes igal aastal ühe ettevõtte juurde, siis ei oleks meile enam rohkem laenu mahtunud. Et kriis hakkas ühtlasi lõppema, oleksime jäänud tavaliseks ettevõtteks, kes oleks tegutsenud olemasolevatel turgudel. Nüüd saime arenguks raha, võisime laenuportfelli mahtu vähendada ja osta Venemaal tehase. Saime kõik tehtud, mis vaja.

KÖDAR: Teil oli ju sees ka üks erakapitali investor. Kuidas hindate seda aega?

LEIS: Ta on ka praegu meil. Kui omavaheline suhe on paigas ja investor on mõistlik, siis on kõik hästi. Kui see investor on aga kaugel ja ettevõtte töö sisu ei mõista, siis ei lähe koostöö hästi.

Palju on räägitud riigiettevõtete börsiletoomise võimalusest. Kas näiteks Eesti Post võiks börsile tulla?

PARTS: Postiteenus on keeruline ja praegu väga muutuv. Suures osas on Eesti Post logistikaettevõtte. Börsiletuleku eelduseks on mingi kasvuisolus, mis tõesti vajab kapitali – lihtsalt tulemise pärast ei tasu börsile tulla.

ALBER: Võiks rääkida ka Eesti Energiast, Tallinna Sadamast, Eesti Raudteest, Tallinna Lennujaamast ja mingil hetkel ka Estonian Airist.

PARTS: Iga börsilemineku taga on lugu, miks seda tehti. Meil on ka Eesti Loto ja Riigi Kinnis-

vara AS. Ma arvan, et mõne puhul neist ettevõtetest on põhiline vastuväide, et ei ole otsest kapitalivajadust.

Kui eesmärk oleks elavdada börsi, siis võime kõik riigiettevõtted vaatluse alla võtta, ka Tallinna Sadama ja Eesti Raudtee. Teisalt, kui riigi äriühingul on töötav ärimudel ja see maksab omanikule dividende ning laienemiseks kapitali tarvis pole, siis miks peaks riik müüma sellises ettevõttes osaluse?

KÖDAR: Kui riik teatab, et ei tahaks teistega kasumit ja dividende jagada, siis millise mulje see jätab IPOt plaaniva erafirma omanikule? Riigi puhul võivad mängu tulla ka muud tegurid, näiteks pensionifondid. Praegu läheb põhiosa kohalike pensionifondide raha Eestist välja, ent tuleks leida võimalus, kuidas kasutada seda raha suuremal määral siinse majanduse arenguks.

PARTS: Olen nõus. Meilt korjatakse pensionimakseteks 2 + 4%, mis investeeritakse mujale. Oleme teinud hea pensionisüsteemi, mis sai küll kriisi tõttu tagasilöögi, ent absurdne on olukord, et meie enda majandusse ei jõua pensionifondide raha peaaegu üldse. Veelgi absurdsem on see, et lipsudega inimesed, kes enne kriisi askeldasid Tallinnas, ei tööta enam isegi Eestis.

ALBER: Kas see ei peaks olema koht, kus riik ütleb, et ta on nõus osast dividendidest loobuma selle nimel, et arendada kapitaliturgu ja anda pensionifondidele põhjust hakata vaatama Eesti väärtpaberiturgu poole?

PARTS: Seda väidet tuleks edasi arendada nii, et kujuneks välja selge tegevusplaan. Vaja on mõista, kas on olemas strateegiline vajadus selle järele, et riik viiks mõne oma ettevõtte vähemusosaluse mõnele börsile. Selleks on vaja kindlat eesmärki.

Euro on käes, mis võiks olla Eesti majanduse järgmine eesmärk?

PARTS: Inimesed peavad jõukamaks saama.

ALBER: Avatud mõtteviisi ja riskijulgust on vaja. Kui üldisemat eesmärki otsida, siis võiksime olla Põhjamaadele võrdväärsem partner, olla üks Põhjamaa riik.

Investorite sõbrad

Cesti börsiettevõtete investorisuhete keskmine tase on Ballikumi kõrgeim. Balti riikide keskmine on 74 punkti ning Tallinna nailaja on 80,6. Riia tase aga 70,7 ja Vilniuse tase 72,5 punkti, selgub NASDAQ OMXi Balti borside uuringust.

ga ettevõtet hinnati enam kui 120 kriteeriumi alusel, sealhulgas arvestati aasta- ja perioodilisi aruandeid, avalikustatud teavet, veebisaitide kvaliteeti ja analüütikute arvamusi. Tänavu analüüsiti 56 ettevõtte investorisuheteid ja neile anti ka personaalset tagasisidet.

TEO LT sai auhinna parimate investorisuhete eest Balti riikides, kogudes 97 punkti 100st. Temale järgnesid NASDAQ OMXi Riia börsil noteeritud farmaatsiaettevõtte Grindeks ja IT-ettevõtte SAF Tehnika. TEO LT nimetati ühtlasi parimate investorisuhetega ettevõtteks NASDAQ OMXi Vilniuse börsil ja Balti riikide parimaks aastaaruande esitajaks.

Tallinna Vesi sai enim punkte Eesti ettevõtete hulgas ning auhinna parimate investorisuhete eest NASDAQ OMXi Tallinna börsil.

Grindeks pärjati ettevõttena, millel on parim investorisuhetele panustav veebisait ning ettevõtte sai auhinna ka parimate investorisuhete eest NASDAQ OMXi Riia börsil.

SAF Tehnikat tunnustati parimate investorisuhete eest väikeettevõtete hulgas. Tegemine on selle auhinnakategooria liidriga, kes on pälvinud võidu viiendat aastat järjest.

Balti riikide investorisuhete kvaliteedi edukaima parandaja auhind anti paberitööstusettevõttele Grigiškes, kes parandas oma tulemust 33% võrra.

Peale börsiettevõtete investorisuhete hindamise tunnustati Leedu et-

tevõtet AB SEB bankas aasta börsiliikme staatusega, võttes arvesse tema kauplemitsegevust ja aktiivset panustamist väärtpaberituru arendusprojektidesse.

Hindamiskomisjoni kuuluvad teadlased, investorid, finantsanalüütikud, meedia ja Balti börside esindajad. Komisjoni eesotsas on ühingujuhtimise

ekspert ja Emerging Markets ESG juhataja Geoffrey Mazullo. Ettevõtteid analüüsisid Riias asuva Stockholmi Kõrgema Majanduskooli üliõpilased hindamiskomisjoni ja NASDAQ OMXi Balti börside juhendamisel.

Top 20

2010. aasta tulemuste alusel reastati 20 parimate investorisuhetega Balti börsiettevõtet järgmiselt.

1. TEO LT
2. Grindeks
3. SAF Tehnika
4. Tallinna Vesi
5. Latvijas Gāze
6. City Service AB
7. Invalda
8. Harju Elekter
9. Tallink Grupp
10. Baltika
11. Nordecon International
12. Sanitas
13. Olainfarm
14. Merko Ehitus
15. Lietuvos dujos
16. Grigiškės
17. Arco Vara
18. Latvijas Krājbanka
19. Apranga
20. Olympic Entertainment Group

INVESTORISUHETE ARENG BALTII RIIKIDES VIIMASE VIIIE AASTA JOOKSUL

- Investorisuhete kvaliteet on paranenud 41%.
- Börsiettevõtete finantsaruannete kvaliteet on paranenud 48% ja veebis investorisuhetele panustamise kvaliteet 73%.
- Väikeettevõtete investorisuhete kvaliteet on keskmiselt halvem kui suurtes ettevõtetes, kuid tulemused paranevad pidevalt ning lõhe on iga aastaga vähenenud. 2010. aastal teenisid väikeettevõtted keskmiselt ainult 4,6% vähem punkte kui ülejäänud ettevõtted.
- Nimekirja viimase kümne ettevõtte tulemused on paranenud 103%.

Hoid. tavalasid saab õppida

Hea ärijuhtimine on moodus, kuidas juhtida ettevõtet nii, et juht saaks viia osanike või omanike huve ellu parimal võimalikul viisil.

Tunnustatult hea ärijuhtimine lisab ettevõttele kapitaliturul, sealhulgas riskikapitali kaasamisel usaldusväärsus. Head äritavad ja hea ärijuhtimine pole aga sugugi ärikultuuri üldiselt ja lõpuni omaks võetud norm. Osalt on see tingitud teadmatusesest, et ausat ja õiget juhtimist on vaja õppida. Osa ärisid katsebki aga – kahju küll nentida – saavutada oma äriedu teatud määral tänu heade juhtimistavade eiramisele.

Head ühingujuhtimist saab õppida. Mida laialdasem on sellealane teadmine ja paremad oskused, seda usaldusväärsemaks ja atraktiivsemaks muutub ka majanduspiirkonna ärikeskkond.

PARANDAB RIIGI MAINET | „Londonist vaadates paistavad Balti riigid ühe piirkonnana, seepärast on mõistlik edendada ärikultuuri haridust kõigis kolmes riigis,” tõdeb Balti Ühingujuhtimise Instituudi (BICG) president Kristian Kaas Mortensen. „Tähtsaim põhjus, mille pärast nii meie institut kui ka teised organisatsioonid Baltikumis tegelevad äriühingute valitsemise arendamisega, ongi ilmselge sõltuvusahel: tõhusam ärijuhtimine ettevõtte tasandil parandab tänu riigi maine paranemisele riigi majanduskliimat, sellega aga kogu piirkonna arenemisvõimet,” kinnitab ta.

Mortensen jätkab: „Tuleb nentida, et äriallasest kõrgharidusest ei pruugi heaks ärijuhtimiseks piisata: mäenedžerioskused ja näiteks ettevõtte nõukogu liikme oskuste esitatavad nõuded on küllaltki erinevad. Liiatigi on Balti riikides oodata ärijuhtide põlvkonnavahetust. Nii täiendavad

Tekst: ANTS VILL

pilt: SCANPIX

meie instituudis oma oskusi paljud, kellel on juba tegevjuhi tasemele vastav haridus ja kogemus.” Ta lisab, et paradoksaalselt on ühingujuhtimise oskust suur-

ettevõtetest enamgi vaja väike- ja keskmistele ettevõtetele, sest neil on suurem laienemisevajadus, mis nõuab nii raha kui ka inimesi.

„Meie 2009. aastal asutatud instituudi peamine siht on viia Baltimaade ühingujuhtimine Põhja- ja Euroopa Liidu parimale tasemele,” märkis Mortensen. Ta nendib, et selles vallas on vaja ette võtta palju muutusi, alates tüüpilisest äristruktuurist: Balti riikides on tegevjuht pahatihti kogu ettevõtte nõukogu ning omanik. See on mõistlik ainult niikaua, kui tegu on ühemehefirmaga, kui aga mängu tuleb ka teiste inimeste raha, on tingimata tarvis juhtimismudelit ja stiili muuta.

Nõudlus ühingujuhtimise oskuste järele üha kasvab ning oma taseme tõstmiseks on tõsiselt huvitatud ka Balti riigiettevõtted. See on ühtlasi BICGi tegevuse üks peamisi suundi. Riigiettevõtete reformi erilist tähtsust rõhutas ka USA välisminister Hillary Clinton Vilniuses toimunud BICGi esimesel aastakoosolekul.

Väikesekoosseisulise ja noore instituudi pingutus on märgatud ka rahvusvaheliselt. Nimelt plaanib Maailmapank tutvustada Maailmapanga ja OSCE loodud Ülemaailmse Ühingujuhtimise Foorumil Balti piirkonda esindava BICGi edulugu kogu ilmale.

USALDUS ON PEAMINE KAPITAL | Hea ärijuhtimise juures pannakse muu hulgas rõhku sellele, et juhtimine oleks läbipaistev ja lihtsasti mõistetav. Tänu ettevõtte usaldusväärse suurenemisele

Lühidalt öeldes muudab hea ärijuhtimine firmad paremaks ja **nii saab paremaks ka ühiskond.**

muutub rahastamisküsimuste lahendamine kiiremaks ja vähenevad kapitalikulud. Kokkuvõttes suureneb finantsstabiilsus, tekivad väljavaated kiiremaks kasvaks ja uute töökohtade loomiseks, samuti andekama tööjõu palkamiseks. Peale selle kasvab investeeringute kaitse, sealhulgas töötajate pensionihüvitiste kaitse.

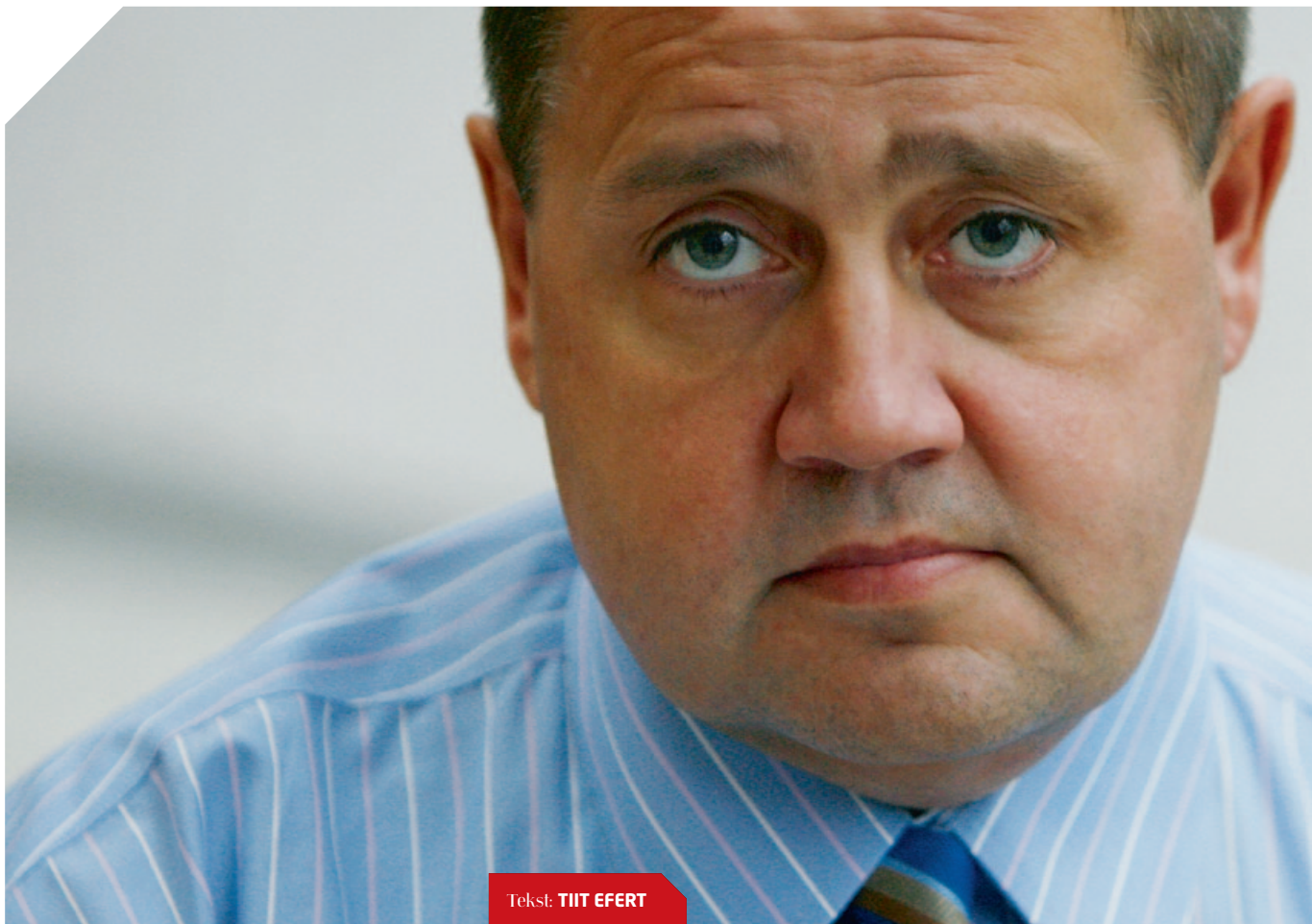
„Lühidalt öeldes muudab hea ärijuhtimine firmad paremaks ja nii saab paremaks ka ühiskond,“ märgib Kristian Kaas Mortensen. Ta lisab, et viimastel aastatel on kohtumistel Balti riikide ettevõtjatega jäänud paraku mulje, et äriühingu valitsemist peetakse teisejärguliseks, esmajoones puudutab see riigiettevõtteid. „See pole õige vaatenurk, sest igavana tunduv teema on tegelikult eduka äri arendamiseks hädavajalik tööriist.“

RIIK SAAB OLLA HEA PEREMEES | Samad põhimõtted on aktuaalsed ka riigile kuuluvate ettevõtete paremas juhtimises. Eduka ärijuhtimise alused on omanikufunktsiooni tsentraliseerimine,

majandusharu poliitika kujundamise ja ettevõtte juhtimise lahutamine ning viimase usaldamine kõrgel tasemel professionaalide kätte.

Selles valdkonnas on veel pikk tee käia, et saavutada parimate tavade standardite tase. Mortensen nendib, et praegu ei ole Baltikumi riigiettevõtete juhtimine stabiilne, sest see on liialt politiseeritud. Samal ajal vajavad sellised ettevõtted rohkesti tähelepanu, sest nad on suured tööandjad ja muu hulgas kujundavad kogu piirkonna ärikultuuri mainet.

Siiski on selles vallas viimasel ajal muutusi, eriti on neid vaja olnud Lätis ja Leedus. Oma panuse nendesse on andnud ka Balti Ühingujuhtimise Instituut. Kui Eesti on juba mitu aastat koostanud ülevaateid riigi omanduses olevatest varadest, siis Läti ja Leedu pole selles osas nii aktiivsed olnud. Nüüdseks on asjad edasi liikunud ning BICGi, pankade ja audiitorfirmade abiga avaldati esimese selline raport Leedus mullu juulis ja Lätis mullu septembris.

Tekst: TIIT EFERT

pilt: ÄRIPÄEV

Usaldus taastub aeglaselt

Kevadell Euroopa Vaartpaberiturujarelevaalse asutuse juhatusel liikmeks valitud finanssinspeksiooni juhatusel esimees **Raul Malmstein** margib intervjuus, et uldiselt on regulatsioonide eesmärk tagada turgude tõhus ja labipaistev toimimine.

Kapitalil ei olevat rahvust. Ometi näeme, kuidas Austraalia ametnikud lükkasid tagasi Singapuri börsi soovi osta ära Austraalia börs, Kanada ametnikud ei taha müüa Toronto börsi Londonile ning New Yorgi poliitikud ei ole nõus müüma NYSEt Deutsche Börsele, vaid sooviksid selle pigem liita NASDAQiga. Kui avatud ja globaalsed kapitaliturud tegelikult on?

Turgude üleilmastumine ja regulatsioonide ühtlustamine on pöördumatu protsess. Samal ajal tuleb iga majandusliku otsuse juures silmas pida nii kehtivaid õigusakte kui ka otsustaja rollis oleva riigi majandushuve. Sisulist hinnangut viidatud võimalikele tehingutele ma anda ei oska, sest mul puudub selleks piisav teave.

Milliseid ohte investoritele ja ettevõtetele kätkeb endas turgude üleilmastumine ja kuidas pöörata neid ohte võimalusteks?

Üleilmastumine pakub kindlasti palju uusi huvitavaid investeerimisvõimalusi. Teisalt ei pruugi kaugemate riikide emitentide majandustegevus olla investorile sama arusaadav kui koduturul

tegutsejate äri. Üks asi on võrrelda emitentide tulemusi tehnilise analüüsi alusel, teine asi on mõista nende tegevusstrateegiaid, riske ja võimalusi, millele nad on avatud. Otseinvesteermist kaaluksin siiski üksnes nende emitentide puhul, mille tegevusest süvitsi aru saan. Uute turgude ja valdkondade puhul usaldaksin fondivalitsejaid, kes neid turge paremini tunnevad.

Eesti kapitaliturg on väga Põhjamaade pankade laenuturu keskne. Kas meie turule võiks tulla uusi teenusepakkujaid või võiks võlakirja- ja väärt-paberiturg mängida kapitali kaasamisel senisest suuremat rolli?

Konkurents on alati teretunud, ehkki ma ei näe praegu seda mootorit, mis võiks pankade laenuturu kõrvale tekitada tugeva alternatiivi. Tehniliselt on loodud kõik õiguslikud eeldused selleks, et väärt-paberiturult saaksid raha kaasata eri suurusega ettevõtted, kuid ootused pole selles vallas end eriti õigustanud. Kindlasti on siin oma osa äsjasel finantskriisil ja sellega kaasnenud puhastustulel, millest meie võlakirjainvestorid ja -emitendid läbi käisid. Usaldus selle turgumendi vastu taastub ilmselt aeglaselt.

Vaadates Põhjamaade ja laiema Euroopa kapitaliturge viimase 50 aasta jooksul, on näha, et tähtsat rolli mängis pensionifondide pikaajaline raha. Euroopa pensionifondide ühes servas on praegu Poola, kus seadused kohustavad investeerima 95% raha kohalikule kapitaliturule, ning teises servas Eesti, kus ei ole mingeid piiranguid ja peaaegu 99% pensionifondide rahast on väljaspool koduturгу. Milline peaks olema pensionifondide osa kohaliku kapitalituru arendamises?

Eesti on väikese avatud majandusega riik. Seetõttu tuleb pensionifondide raha paigutada rangelt turupõhiselt, st see ei tohi sõltuda emitentide kvaliteedist või kapitalisatsioonist ega põhineda regulatsioonidel. Viimane tooks paratamatult kaasa samade probleemide kordumise, mida nägime viimase finantskriisi ajal, kui pensionifondid kandsid suuri kaotusi oma investeringutelt kohalikku väärt-paberiturgu, eriti võlakirjaturgu.

Viimastel aastatel on korduvalt olnud kuulda mõtet arendada Tallinna kui finantsteenuste keskust. Kuidas võiks selle plaani elluviimine mõjutada finantsjärelevalve tegevust?

Kui vaadata finantsturu käitumist viimastel aastatel, siis on üks selgeid suundumusi kindlustusseltside Baltikumi peakorterite koondumine Tallinna. Kindlasti on ka muid aspekte, millest turuosalisel on lähtunud, aga üks arvestatavaid tegureid otsuse tegemisel on olnud järelevalve tõhusus ja pädevus.

Tallinna kui finantsteenuste keskuse idee on iseenesest sümpaatne, aga minu jaoks ei ole veel selge, millist teed pidi sinna jõuda. Veelgi tähtsam on küsimus, mida selle keskuse all täpselt silmas peetakse ja kas asjaosalistel on üldse ühine visioon.

Kui räägitakse tugiteenuste (näiteks IT, raamatupidamine) pakkumisest, siis see tähendab minu meelest pigem tavalist teenuste ekspordi, mitte finantskeskuse väljaarendamist. Kindlasti peaks olema selge, mis summas raha ja milliseid kliente ning missuguste teenuste tarbijate-
na Eestisse oodatakse.

Finantsjärelevalve juhina pean paratamatult juhtima tähelepanu ka riskidele, mis nii kõrgelennuliste kavadega kaasas käivad. Näiteks Islandi pankade innukus, riskitase ja varade mahu suurus võrrelduna koduriigi majanduse suurusega viisid selle heaoluriigi sügavasse kriisi. Raha ja klientide taust võib ühtlasi kätke-
da märkimisväärset maineriski, mis omakorda võib jõuliselt mõjutada finantssektori enda sta-
biilsust.

Teisest küljest on meil silmapaistvaid tugevusi, millele tuginedes võiksid finantssektori ette-

le suutma mõneti leevendada valesst finantskäitumisest tulenevaid sotsiaalseid probleeme.

Heameel on tõdeda, et me ei ole nende mõtetega enam üksi. Ka suuremad turuosaliselised on algatanud oma klientidele mõeldud finantshariduse programmid ja rahandusministeeriumis on loomisel riiklik strateegia. Loodetavasti suudetakse peatselt kokku leppida ühtne tegevuskava, mis peaks tagama nii riigi kui ka erasektori raha tõhusama kasutamise ning täpsema tööjaotuse nende kahe sektori vahel.

Karmistuvad (emitentidele suunatud) regulatsioonid ei käi ühte sammu ettevõtete reaalse kapitalivajadusega arengu rahastamisel. Kus peitub tasakaal selles, kui palju regulatsioone on vaja? Kas praeguses tempos kulgev finantssektori regulatsiooniuputus on jätkusuutlik?

Tunnistan, et ei saa küsimusest täpselt aru. Millised regulatsioonid takistavad emitentidel turult kapitali kaasata? Kui vaadata poolikut vee-
klaasi, siis ühele tundub, et klaasis on vett piisavalt, teisele jälle, et see on pooltühi. Juhin tähelepanu ka asjaolule, et Finantsinspektsioon ei ole Eesti turul mitte regulaator, vaid järeleval-

Finantsinspektsioon ei ole Eesti turul mitte regulaator, vaid järelevalveasutus.

võtjad vaadata uusi töökohti luues just Eesti poole. Need on euroala liikmestaatus, valitsuse väga tugev eelarve- ja maksupoliitika ning loodetavasti ka tõhus finantsjärelevalve. Usun, et valitsuse ellu kutsutud organisatsioonid Ettevõt-
luse Arendamise Sihtasutus ja Eesti Arengufond panevad pead kokku ning leiavad võimalusi Eesti finantssektori tasakaalustatud arengu toetamiseks.

Milline on Eesti investorihariduse käekäik, kvaliteet, edusammud ja tulevik?

See on pigem küsimus Tallinna börsile. Finantsinspektsioon on viimastel aastatel teinud finantskirjaoskuse, sealhulgas investorihariduse teema esiletõstmiseks jõupingutusi. Peame seda valdkonda enda ja kogu Eesti riigi jaoks ääretult oluliseks, sest teadlik finantsteenuste tarbija mõjutab positiivselt teenuste kvaliteeti. Tarbija enda jaoks on küllap peamine kasu majandusliku heaolu suurenemine, sest ta riskib teadlikumalt ning hindab oma vajadusi ja võimalusi tasakaalukamalt. Ühiskond tervikuna peaks tänu finantsteenuste teadlikule tarbimise-

veasutus. Regulaator on rahandusministeerium, Euroopa Liidus aga Euroopa Komisjon.

Üldiselt on regulatsioonide eesmärk tagada turgude tõhus ja läbipaistev toimimine. Oman-
distruktuuri ja juhtimise läbipaistvust vähendada ei saa, samalaadne peaks olema ka reguleeritud turu enda huvi. Investeerimisotsuste aluseks on emitentide majandusaruanded, mis peavad olema kvaliteetsed, korrektsed, usaldusväärsed ja esitatud avalikkusele võrreldaval kujul. Selle tagamiseks loodud rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid (IFRS) on tööpoolest päris nõudlikud ning raamatupidamises karmistub nende rakendamine ja tulemustest teavitamine emitentide jaoks veelgi. Teisalt kaalutakse praegu Euroopa Liidus võimalust rakendada väike-
ja keskmise suurusega ettevõtetele lihtsamat aruandlussüsteemi.

Missugused on Teie võimalused ja eesmärgid Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve asutuse juhatuses eesseisval ametiajal?

2011. aastast alates valvavad Euroopa Liidu pankade, kindlustusseltside ja väärt-
paberituru

üle kolm ühtset finantsjärelevalve asutust: Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA), Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA) ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA).

Uued Euroopa Liidu asutused kooskõlastavad liikmesriikide finantsjärelevalveasutuste tegevust ning töötavad Euroopa Komisjonile ja Euroopa Parlamendile välja regulatsioonide kehtestamise ettepanekuid. Ka Euroopa finantsjärelevalve asutused ise võivad kehtestada liikmesriikide järelevalveasutustele juhiseid ja soovitusi. Ühtsed asutused aitavad vältida selliseid erinevusi järelevalves, et näiteks ühes liikmesriigis rakendatakse Euroopa Liidu reegleid täie rangusega, kuid teises jäetakse rikkumised tähelepanuta. Neil asutustel on kohustus reageerida, kui liikmesriik ei kohalda Euroopa Liidu õigusakte nõuetekohaselt.

Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (*European Securities Market Authority*) kohta saab infot nii selle asutuse kui ka Finantsinspektsiooni veebisaidilt. Lühidalt öeldes on ESMA pädevuses nõustada Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamenti väärtpaberijärelevalve küsimustes seoses uute regulatsioonide väljatöötamise ja hiljem nende alusel siduvate tehniliste standardite loomisel. Samuti on ESMA pädevusse antud otsene järelevalve Euroopa Liidu turul tegutseda soovivate reitinguagentuuride üle.

ESMA otsustusorgan on järelevalvenõukogu, kuhu kuuluvad 27 Euroopa Liidu liikmesriigi väärtpaberijärelevalve asutuste juhid. ESMA kuueliikmelise juhatusel volitused on piiritletud eelarve-, personalipoliitiliste ja strateegilise planeerimise küsimustega. Oma tööga peab juhatuse aitama järelevalvenõukogul võtta vastu pädevaid otsuseid. Juhatusel liikmed valitakse salajasel hääletusel järelevalvenõukogu (st kolleegide) poolt. Mandaat on isiku-, mitte riigipõhine, ja minu volituste pikkus on 30 kuud.

Mõeldud on, et kõik juhatusel liikmed osalevad ESMA töös asjatundjatena ja neid ei tohiks mõjutada oma päritoluriigi huvid. Eestile kui väikesele turule annab juhatusel osalemine võimaluse rääkida just regulatsioonide (sh ESMA enda standardite) küsimuses jõulisemalt kaasa.

Teemad, mis mulle rohkem huvi pakuvad ja mille arengusse soovin rohkem panustada, on seotud finantsteenuste tarbijate huvide parema kaitse ja finantskirjaoskuse edendamise. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 1095/2010 artikli 9 alusel võtab ESMA juhtrolli läbipaistvuse, lihtsuse ja selguse edendamisel tarbijatele suunatud finantstodete ja -teenuste turul. See tähendab, et ESMA kogub ja analüüsib teavet tarbimissuundumuste kohta, koostab nende kohta aruandeid ning töötab välja finantsvaldkonna koolitusstandardeid. Arvan, et oleme nendes valdkondades mõndagi saavutanud, mis tagab hea aluse ESMA tööle tugeva sisendi andmiseks. Olen juba korduvalt tõstata- nud ka ESMA tegevuse kulutõhususe teema.

Mis on ESMA lähiaastate põhiprioriteedid?

ESMA juhatusel liikmena on selleks minu jaoks esmalt muidugi organisatsiooni töö sujuv käivitamine. Kindlasti ei lähe see üleöö, sest lisandunud on uued rollid. Näiteks reitinguagentuuride otsese järelevalve sisuline käivitamine on keeruline ülesanne. Töö sisu on paljuski väga tehniline ja selle kirjeldamine pole sinise usutluse piires ilmselt asjakohane.

Kas olete regulaatorite Balti koostööga rahul?

Me keskendume tegelikult laiemalt Läänemere-äärsete riikide koostööle, mitte ainult Baltikumile. Koostöö on hea ja muutub üha paremaks.

Kui tihti hakkate Pariisis käima ning kas Finantsinspektsiooni juhtimine ja samal ajal ESMA juhatusel tehtav töö on ühildatavad ning jõukohased?

Seda, mitu korda täpselt ma pean aasta jooksul Pariisis käima, on võimatu täpselt öelda, aga seda on alla kümne korra. Eks töö peab olema ühildatav ja jõukohane, nagu ka minu viiele kolleegile teistest liikmesriikidest.

eKool kõigile

eKoolist on saanud Eesti haridussüsteemi lahutamatu osa. Viimased viis aastat panustas sellesse ka BaltCap'i hallatav riskikapitalifond Baltic SME Fund, kes muus ettevõtte tanava uutele omanikele.

eKooli teenust kasutab üle poole Eesti umbes 600 koolist ja üle 80% õpilasi. Tänu e-õppeinfosüsteemile on lapsevanemad oma laste koolieluga paremini kursis kui kunagi varem.

eKooli asutas 2002. aastal Vaata Maailma Sihtasutus selleks, et tõhustada kooli ja kodu suhtlust. Kui projekt kolm aastat hiljem tegevuse lõpetas, otsiti võimalusi edasiseks arengu ning moodustati Koolitööde AS. Sellest ettevõttest ostis enamusosaluse BaltCap.

Alates 2007. aastast eKooliga tegelenud BaltCap'i investeeringute juhi Oliver Kullmani sõnul oli 2005. aastal projektiga liitunud alla 100 kooli. Ettevõtte võttis eesmärgiks arendada keskkonda kahes suunas: leida esiteks Eesti koolide hulgast kliente juurde ning teiseks õppeinfosüsteemi ka ekspordida. „Esimene plaan õnnestus peaaegu täielikult, välismaale teenuse müük kulges aga aeglasemalt,” meenutab Kullman.

„Kui ekspordimiseks on kasutada napid Eesti jõud, on seda teha keerukas. Tegelikult oleks pidanud eKooli välismaale müüma kohalikud organisatsioonid. Asi on selles, et planeerida on küll lihtne, ent haridussektor on kõikjal väga konservatiivne,” selgitab Kullman. „Nüüdseks on maailma tekkinud mitu konkurenti, ehkki nende lahendused on keerukamad ja mitu korda kallimad.”

Läinud sügisel läbis eKool põhjaliku uuenduskuri, mis pälvis rohkesti ka avalikkuse tähelepanu. Uuendused said kasutatatelt palju kriitikat, sest keskkond muutus lisavõimaluste tõttu veidi keerukamaks. „Ajakohastamine oli siiski hädavajalik, sest vanasse süsteemi ei saanud me uusi funktsioone lisada. Niisiis kujundasime ümber kogu süsteemi arhitektuuri,” räägib Kullman.

Hoolimata sellest, et kõiki pisisasju testiti hooliga, alahinnati uuenduse juurutamisel suurest kasutajaskonnast põhjustatud probleeme. „eKooli

Tekst: TIIT EFERT

Pilt: JAREK JÕEPERA

uus arhitektuur on kvaliteetne, ent kasutajaliidese kliendisõbralikkusele oleksime võinud rohkem tähelepanu pöörata,” mõnab Kullman.

KASUMLIK ÄRIMUDEL | eKooli ärimudel on lihtne: keskkonna kasutamise eest maksavad õppeasutused. Teenustasu ei ole suur ja see sõltub kooli õpilaste arvust. Lisaks leidub lapsevanematele mõeldud tasulisi teenuseid, näiteks saab tellida SMSi, mis teatab koolis saadud hindest.

Tänava täitunuks BaltCapil eKooli aktsionärina kuus aastat. See on ühe riskikapitalifondi jaoks piisavalt pikk aeg, et oma osa ära müüa. „Järgmine suurem arenguhüpe oluks eksport. Et selle elluviimine võtaks aga veel paar aastat, otsustasime müügi kasuks,” selgitab Kullman.

Ostuhuvilisi on eKoolil olnud varemgi, lisaks on kaalutud börsileminekut, ent selle jaoks on tegu liiga väikse ettevõttega. „Kokkuvõttes oli eKool meile kasulik investeering, mille käigus õppisime ka ise BaltCapis palju. Täname eKooli väikest ja töökast tiimi ning soovime neile edaspidiseks edu,” lisab Kullman. „See on Eesti jaoks sama kaalukas projekt kui mitmesugused e-riigi arendusprojektid. eKool arendamiseks on kulunud suhteliselt vähe raha, ent rohkesti oskusteavet.”

UUS OMANIK | 1. veebruaril 2011 sõlmisid eKooli osanikud müügilepingu, millega sai selle uueks omanikuks investoreid koondav ettevõtte OÜ Kriit.

Üllar Jaaksoo juhitud OÜ Kriit on Kullmani hinnangul eKoolile hea omanik. „Üllaril oli selge visioon, kuidas portaali tegevust jätkata. Me usume, et ettevõtte on heades kätes,” kinnitab Kullman. Tema sõnul hoiab BaltCap end ka pärast ettevõtte müüki selle käekäiguga kursis.

Mitme firma tippjuhi kogemusega Jaaksoo teutses paar viimast aastat riskikapitalistina. „Kahjuks ei olnud pärast üleilmse finantskriisi puhke-

Üllar Jaaksoo eesmärgiks on muuta eKool keskkonnaks, kust õpilane saab kätte kogu eneseharimisega seotud teabe.

eKool

- eKool on internetipõhine elektroonne õppeinfosüsteem, mis ühendab kõiki õppetööga seotud osapooli: koolijuhte, õpetajaid, klassijuhatajaid, õpilasi, lapsevanemaid.
- eKooli sissepääsuks on kolm võimalust: internetipank, ID-kaart ja parool.
- Enne eKooli kasutamist peab kooli administraator määrama sinu rolli (õpilane, lapsevanem, õpetaja) ja andma ligipääsuõiguse.
- eKooli saab kasutada ka mobiiltelefoni kaudu.

mist kuigi lihtne meie piirkonda kapitali tuua,” selgitab ta.

„Kui kuulsin, et BaltCap soovib eKooli ära müüa, tegin omad arvutused,” sõnas Jaaksoo. Talle tundus, et IKT tehnoloogiatest kasusaamine hariduses alles algab ja eKoolil oleks selles suur roll täita.

„Läinud sügisel sain meediast teada, et eKooliga on midagi lahti. Et mu noorim laps oli tookord kaheaastane, oli selge, et olen eKooliga seotud veel vähemalt 17 aastat.” Kolme lapse isa tahtis panustada oma oskusi ja teadmisi, et eKool saaks areneda ning, et seda ei satuks arendama lühivaatega omanik.

Jaaksoo kutsus endaga ühinema mitu investorit. „See on missiooniga projekt. Eestis haridusega suurt äri teha ei õnnestu, teenida saab üksnes mõõdukat kasumit,” selgitab Jaaksoo, kellel õnnestuski saada kokku vajalik hulk missioonitundega investoreid.

TULEVIKUPLAANID | Üllar Jaaksoo sõnul on eKooli ostnud investorite ring erinevate valdkondade kogemustega hästi tasakaalustatud. Investorige seas on näiteks veebikeskkondade ettevõtjaid,

See on missiooniga projekt.

IT-äri arendajaid, pankureid ja haridusajakasid.

eKooli plaanitakse arendada platvormiks, kus on igakülgset ühendatud päeviku, õppekavade ja

tunniplaani keskkonna vajadused, kindlasti muutuvad paremaks ka eÕpikute ja eÕppe valdkond.

Üks esimesi mõtteid on luua eKooli juurde haridusspetsialistidest, koolijuhtidest, lapsevanematest ja valdkonna teiste sihtrühmade esindajatest koosnev nõukoda, et nad saaksid arendusküsimustes senisest aktiivsemalt kaasa rääkida. „Nõukoda aitaks ühendada avaliku ja erasektori tugevused ning muuta portaal veel funktsionaalsemaks,” tutvustab Jaaksoo uute omanike plaane. Tema hinnangul on eesmärk muuta eKool keskkonnaks, kust õpilane saab kätte kogu eneseharimisega seotud teabe.

Helsingi börsi juhatuse esimees Lauri Rosendahl peab Eestit tõusvaks ja paljutöotavaks kapitalituruks ning soovib investeerida kohalikesse ettevõtetesse, keda Eestis tuntakse märksa paremini kui kaugel asuvaid arisid.

Milline on praegu olukord Soome aktsiaturul? Mida on oodata tulevikult?

Väljavaated on küllalt soodsad. Mulluse neljanda ja tänavuse esimese kvartali tulemuste põhjal võib öelda, et Soome ettevõtete kasvu- ja kasuminäitajad on päris head. Näib, et kasvu on tugevalt tagant tõuganud Aasia ja teiste kasvavate turgude tugev impordinõudlus.

Millisena paistab Tallinna börs Helsingist vaadates?

Eks ta tundub suhteliselt väike, ent samal ajal on tegu karmist langusest tuleva ja paljutöotava kapitalituruga. Praegu investeerivad Tallinna turul aktiivselt ainult mõned Soome investorid. Arvame, et NASDAQ OMXil on palju võimalusi äratada Soomes huvi Tallinna turu vastu.

Millised on Tallinna börsi erijooned Helsingi börsiga võrreldes?

Minu hinnangul on suurim erinevus see, et aegade jooksul on meie börsil saanud kasvada maailmaklassi firmad, nagu näiteks Nokia. Li-

Tekst: TIIT EFERT

pilt: SCANPIX

saks on meie börsil spetsiifilistes majandussektorites üleilmselt tegutsevad, maailma juhtivad äriettevõtted, nagu Kone, Metso ja Wärtsilä.

Kuidas leida börsile uusi firmasid?

See on keeruline küsimus. Euroopa Liit on regulatsioone tugevdanud ning oleme tunnistanud sellele, et üle Euroopa tuleb börsile üha vähem firmasid. See on osaliselt seotud 2007. a finantsinstrumentide turgude direktiivi kehtimahakkamisega ning osaliselt hiljutise finantskriisi tõttu kehtestatud lisajuhistega.

Et osa firmasid langeb nimekirjadest välja nii-öelda loomulikult teel – omanikuvahetuse, ühinemise või isegi pankroti tõttu –, on Euroopa Liidu börsifirmade koguarv languses, nii ka Soomes. Me töötame NASDAQ OMXis väga pingsalt, et seda tendentsi vastupidiseks pöörata. Meie hinnangul saab hästitoimiv kapitaliturg mängida firmade jaoks tähtsat rolli igas vormis uue kapitali pakkumisel – see on nagu kütus uute kasvuvõimaluste jaoks. Ja just ma-

Märkan ka nii suur- kui ka väikeinvestorite kasvavat isu ja eelistust tuua investeringuallikad kodule lähemale.

janduskasv on see, mida iga riigi majandus praegu vajab.

Kuidas saab meelitada börsile uusi investoreid?

Alati on suureks abiks valgustustöö selle kohta, millised võimalused on investeerida otseste aktsiaostude kaudu. Selles vallas on naaberriiki Rootsi meist märksa kaugemale arenenud – meil Soomes on neilt veel palju õppida. NASDAQ OMX on Soomes teinud mitu algatust, et hõlbustada jaemüügist aktsiaid soetajate juurdepääsu börsile ja suurendada nende huvi.

Kui palju on teie börsil investeerijatest eraisikuid?

Praegu on hinnanguliselt 23% Soome kapitalituru firmade kapitalist pärit Soome peredest. Tegu on tõusuga, sest enne majanduskriisi, 2008. aastal, oli see näitaja alla 18%. Sellegipoolest on vaid 15% Soome peredel Helsingi börsi ettevõtete aktsiaid.

Kui populaarne on soomlaste hulgas nn börsil mängimine?

See ei ole eriti populaarne, ja kui tõesti mõelda börsil mängimist, siis on see vist hea näitaja. Kui aga rääkida tasakaalukast aktsiatesse investeerimisest eesmärgiga saavutada korralik madala riskiga ja pikaajaline tulu kulutõhususe vaatenurgast, siis sooviksin, et selline tegevus oleks populaarsem. Soome peredes on tavaks riskida oma säästudega väga vastumeelselt ning võtab aega ja tuleb palju panustada õpetamisse, et seda hoiakut muuta.

Millisena paistab Teile Balti ja Põhjamaade börside tulevik?

Ma vaatan tulevikku positiivselt ning usun, et ettevõtted, eriti väike- ja keskmise suurusega firmad, leiavad edaspidi viisi, kuidas saada kohaliku börsi kaudu ligipääs uuele kapitalile, et toita oma kasvu. Märkan ka nii suur- kui ka väi-

keinvestorite kasvavat isu ja eelistust tuua investeringuallikad kodule lähemale.

Miks peaks keegi investeerima arenenud turule, nagu seda on Soome, kus seda on tõenäoliselt tunduvalt keerukam teha kui arenevatel turgudel?

Kohalike firmade kohta on hulga lihtsam saada pidevalt teavet, näiteks uudiseid nende käekäigu kohta ja kommentaare juhtimise kohta. Samal ajal on paljude Soome ettevõtete kasvu ja kasumlikkust niikuinii tagant tõuganud arenevate turgude edu. Sel moel on võimalik saada mõlemast maailmast parim, st tõusva turu kasvuvõimalustest saadakse osa usaldusväärse kohaliku firma kaudu.

Kuidas on majanduskriisi mõjutanud soomlaste suhtumist aktsiaturgudesse?

2008.–2009. aasta finantskriisi kasulik külg oli see, et 2009. aasta kevadel, kui osakud olid vabalanguses, hakkasid Soome jaeinvestorid hoogsalt aktsiaid ostma. Seekord oli paljudel väga hea ajastus ning neil õnnestus teha börsil suurepäraseid rahapaigutusi. Tuleb tõsiselt loota, et meie börsi lipulaev Nokia

suudab oma arengus uue hoo saavutada. Palju soomlasi on sinna raha mahutanud, sest Nokia aktsiahind on kaua madalal püsinud.

Kumb on turvalisem rahapaigutus, kas riigivõlakirjad või ettevõtte aktsiad?

See on valus küsimus. Võlakriisi tõttu kaasneb riigivõlakirjadega kogu Euroopas ja eriti euroalal praegu lisarisk. Me ei tea, milliseks olukord areneb. Mina eelistaksin seepärast Põhjamaade äriühingute väga mitmekesisest (vähemalt 8 kuni 12 firmat) portfelli koos arenevate piirkondade – Hiina, India, Venemaa ja Ladina-Ameerika – kasvate turgude võimaluste tõsiseltvõetava arvestamisega.

Curriculum vitae

LAURI ROSENDAHL

- 20 aastat investeerimispinganduse kogemust
- Nasdaq OMX Helsinki Ltd. tegevdirektor alates 2009. aasta 1. maist
- Töötanud viimase 20 aasta jooksul viies Soome investeerimispingas tegevdirektori või piirkondliku juhina
- Töötanud põhikohustuste kõrval 20 aastat telekommunikatsiooni seadmete turu analüütikuna
- Samal ajal juhtinud neljas nendest viiest investeerimispingast analüüsiosakonda
- Üks lisaeriala on olnud jälgida turuanalüütikuna 20 aastat (1989–2008) Nokia firmat

TREV-2 SAAB BÖRSIETTEVÖTTEKS

BaltCap omandas olulise osaluse Eesti juhtivas teede- ja taristu-ehitusettevõttes TREV-2 Grupp. Lähiaastail viiakse TREV-2 Grupp Tallinna börsile. TREV-2 Grupp tegutseb teedeehituse, -remondi ja -hoolde valdkonnas ning raudtee- ja keskkonnaehituses. Tänu hooldelepingutele on Maanteeamet suutnud viimase kümne aastaga Eesti riigiteede seisundit märkimisväärselt parandada. Amet on ühtlasi TREV-2 Grupi firmade suurim klient.

INVESTEERIMINE 90 SEKUNDIGA

NASDAQ OMXi Tallinna börs pani Tartu Ahhaa teaduskeskuse üles investeerimise ja säästmise teemanurga. Jälgides põnevaid ajaloosündmusi ja ajavahemikke, mis on mõjutanud raha kogumist ja investeerimist nii maailmas, Euroopas kui ka Eestis, on igaühel võimalik osaleda investeerimismängus ning saada 90 sekundiga kiirkoolitus. Investeerimise ja säästmise teemanurk Ahhaas on osa NASDAQ OMXi investoriharidusprogrammist.

BALTCAP MÜÜS SIA ADAM AUTO

Amserv Groupi tütarettevõtte Hansa Auto SIA sõlmis lepingu ettevõtte Adam Auto kõigi aktsiate ostmiseks firmalt Baltic Investment Fund III, mis kuulub Balti era- ja riskikapitali ettevõttele BaltCap ning vähemusaktsionäridele. Eesti ja Läti suurimaid automüügi- ja teenindusfirmasid Adam Auto SIA on asutatud 1997. aastal. Mullu müüs Adam Auto 140 Opel'i toodetud sõidukit, 18 Chevrolet'd ja 166 kasutatud autot. Ettevõttes on 76 töötajat.

INVESTEERING KLIENDIHALDUSETTEVÖTTESSE

BaltCap omandas osaluse ettevõttes SIA Runway, mis on üks juhtivaid äriprotsesside allhangete osutajaid Balti riikides. BaltCap Private Equity Fund ostis Runway eelmisel suurosanikult, Norra firmalt Dasha AS 40,82 protsenti ettevõtte aktsiatest.

SIA Runway osutab kõnekeskuse ja äriprotsesside allhangete teenuseid ning tal on harukontorid Tallinnas, Riias, Vilniuses ja Kaunases. Firma pakub peamiselt Põhjamaade ettevõtetele kliendihalduse (CRM), IT-toe ja raamatupidamise tugiteenuseid. Runway auditeerimata äritulud kasvasid mullu 49 protsenti, ületades 8 miljoni euro piiri.

BALTCAP VASTUTUSTUNDLIKU ETTEVÕTLUSE INDEKSIS

BaltCap oli ainus investeerimisettevõtte, mis osales mullu Eesti ettevõtete vastutustundliku ettevõtluse indeksis. BaltCap on järginud vastutustundliku investeerimise põhimõtteid oma tegevuse algusest alates ning on seisukohal, et keskkonnasäästlikkusel, sotsiaalsel vastutustundel ja ärikultuuril on nüüdisajaga investeerimistegevuses üha suurem tähtsus.

LIGIPÄÄS USA JA KANADA VÄÄRTPABERITURGUDELE

NASDAQ OMX võimaldab Põhja- ja Baltimaade börside liikmetel sisestada tehingukorraldusi Põhja-Ameerika väärtpaberiturgudele. Teenus kasutab olemasolevat NASDAQ OMX tehnoloogilist lahendust ja ühtset ligipääsu ning toob USA ja Kanada likviidsed aktsiaturud Põhja- ja Baltimaadele lähemale.

BALTCAP PAIGUTAB RAHA ÄRIMEEDIA FIRMASSE

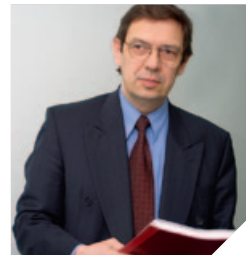
Baltimaade juhtiv era- ja riskikapitali ettevõtte BaltCap tegi startiinvesteeringu ärimeedia tootmise firmasse Oobelisk ja sai selles ühtlasi enamuososaluse. Projekti eesmärk on kasvatada Oobeliskist oma sektori Põhja- ja Ida-Euroopa suurim ettevõtte. Investeering tehti Euroopa struktuurifondi hallatava JEREMIE algatuse raames, mida juhtis Euroopa Investeerimisfond Lätis.

ALTERNATIIVTURULE TULI ESIMENE ETTEVÕTE

First North Balticu alternatiivturuga liitus 22. märtsil Baltimaade esimese ettevõtte Goldinvest Asset Management (GAM1R) Lätist. 1997. aastal asutatud firma ostab, töötleb ja müüb väärismetalle ning neid sisaldavaid tööstustooteid. Ettevõtte kaupleb ka väärismetallikangide ja investeerimismüntidega, millel on investeerimiskvaliteet, ning pakub väärismetalliga tagatud laene.

ADVOKAADIBÜROO VARUL SAI FIRST NORTH NÕUSTAJAKS

Advokaadibüroo VARUL sai Baltimaade alternatiivturu First North nõustajaks. Kokku tegutseb Balti riikides nüüd 19 alternatiivturu nõustajat. Alternatiivturg First North annab kasvuettevõtetele lihtsama ligipääsu lisakapitalile ning parandab nende nähtavust Balti finantsturul.

BALTCAP OMANDAS KELPROJEKTASE KONTROLLPAKI

Era- ja riskikapitali ettevõtte BaltCap omandas 90protsendilise enamuososaluse Leedu juhtivas transporditaristu projekteerimisfirmas Kelprojektas. Leedu konkurentsiamet on andnud loa omandada ka täisosalus. Kelprojektasel on plaanis laiendada oma tegevust naaberriikidesse Poola, Läti ja Valgevenes. Ettevõtte mullune auditeerimata kasum kasvas 23% ja ulatus üle 8 miljoni euro.

NASDAQ OMXI 2010. AASTA MAJANDUSTULEMUSED

NASDAQ OMXi Tallinna kontserni 2010. aasta kasumiks kujunes ligi 450 000 eurot (7 miljonit krooni). Majandustulemusi mõjutas möödunud aastal Eesti Väärtpaberikeskuse klientide halvenenud maksekäitumine, ettevõtete ühinemine, likvideerimine ja pankro-

tid. Börsi ärivaldkonna tulemustele avaldas suuremat mõju Eesti Telekomide lahkumine, ettevõtete turuväärtuse kasv ning võrreldes eelnenud majanduskriisi aastaga eelkõige kohalike investorite aktiivsem kauplemine.

ILMUS „FINANTSAABITS“

NASDAQ OMX ja Finantsinspeksioon on andnud välja rahaasjade korraldamist selgitava „Finantsaabitsa“. Trükisena on see olemas kõigis Eesti koolides ja suuremates raamatukogudes ning uuendusena saab käsiraamatut lugeda e-raamatuna. Kõik e-raamatu versioonid on tasuta ning need saab alla laadida aadressilt www.rahakompass.ee.

UUENDATI EESTI VÄÄRTPAPERITURU TARISTUT

Eesti Väärtpapierikeskus (EVK) uuendas kogu Eesti väärtpapierituru aluseks olevat taristut, st väärtpapierite registri- ja arveldussüsteemi. Kasutusele võeti täiesti uus infosüsteem, mille ettevalmistusi alustati juba 2007. aastal. EVK nüüdisaegne ja paindlik platvorm puudutab eelkõige kontohaldureid, börsi liikmeid, emitente ja Eesti Panka.

BALTCAP INVESTEERIB PRIMEKSSISSE

Balti era- ja riskikapitali ettevõtte BaltCap investeerib 1,4 miljonit eurot Põhja-Euroopa juhtivasse betoonist tööstuspõrandate ja epokatete paigaldajasse Primekss, omandades ettevõttes olulise vähemusosaluse. See on esimene investeering käesoleva aasta alguses loodud BaltCap Latvia Venture Capital Fundist, mis kaab raha Euroopa Investeeringufondi (EIF) poolt hallatud JEREMIE algatuse raames.

BÖRS KUULUTAS VÄLJA ÜLIÖPILASTÖÖDE KONKURSI

Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool ja Estonian Business School koos NASDAQ OMXi Tallinna börsiga kutsuvad üliõpilasi osalema väärtpapieriturgude ja Balti börside teemaliste bakalaureuse- ja magistritööde konkursil. Tööde esitamise tähtaeg on 1. detsember 2011 ning esitada saab töid, mis on valminud 2010. või 2011. aastal. Lisateave: www.rahakompass.ee/konkurss.

WILL A PROFESSIONAL BOARD OF DIRECTORS INCREASE YOUR COMPANY'S VALUE?

Get the answer at our Executive education program in November 2011 from experienced Danish, Swedish, UK and German professionals, like Flemming Lindelov who was the global CEO of Carlsberg. Over 130 Baltic top executives from Swedbank, Ericsson, NASDAQ OMX, Kesko, Ernst & Young and many local company owners have graduated from this course. See more on www.corporategovernance.ee

Baltic Institute of Corporate Governance is a non profit, non governmental association with strong involvement from the Baltic business and political leaders.

Baltic Institute of Corporate Governance is leading the way in Baltic Corporate Governance by helping to create better governed public and private companies.

BALTIC INSTITUTE OF CORPORATE GOVERNANCE

KRISTIINE KAUBANDUSKESKUS

Citycon OYJ sõlmis ostu-müügilepingu ASiga Pro Kapital, et omandada 105 miljoni euro eest AS Kristiine Kaubanduskeskus. Kristiine keskus laienes mullu rohkem kui 12 000 ruutmeetri võrra. Kaubanduskeskuse neto-kaubanduspind ulatub 42 600 ruutmeetrini.

NAVIRAIL

Rail World Group müüs OÜ-le Transpal oma enamusesaluse OÜs Navirail, mille kaubalaev sõidab Eesti-Soomel liinil. Baltic Rail AS keskendub edaspidi konteinerrongi teenuse arendamisele Baltikumi ja Kesk-Euroopa vahel. Krediidinfo andmetel kuulus 74% Navirail OÜst Hollandi päritolu Rail World B.V.-le ja 26% Global Invest Group OÜ-le. Tunamullu oli Naviraili kahjum 66,4 miljoni kroonise käibe juures 5,4 miljonit krooni.

EESTI PÄEVALEHT

Ekspress Grupp ostis Jaan Manitskiilt välja tema osaluse Eesti Päevalehes. Manitski Vivarone OÜ-le jääb Eesti Päevalehe omandis olnud kinnisvara aadressil Narva mnt 13 ja Ekspress Grupile Eesti Päevalehe äritegevus. Enne tehingut oli Ekspress Gruppi osalus Päevalehes 50% ja Vivarone OÜ osalus samuti 50%. Hiljem sõlmisid AS Eesti Ajalehed ja Eesti Päevalehe AS juhatused ühine mislepingu, mille kohaselt ühinevad AS Eesti Ajalehed ja Eesti Päevalehe AS.

ZAVOD BBDO

Olav Osolin müüs osaluse reklaamiagentuuris Zavod BBDO.

VISU

AS Viisnurk müüs OÜ Visu OÜ-le 2876 euro eest oma saajaprosentilise osaluse tütarettevõttes A2K Sport. A2K Sport moodustati 2004. aastal pärast Viisnurga spordikaupade divisjoni (Visu suusavabriku) sulgemist.

VKG

Viru Keemia Grupp (VKG) ostis enampakkumisel 615 000 euroga pankrotistunud tuhaplokkide tootja OÜ Silbeti Plokk tervikvara. Tervikvara müügiga läheb omandajale üle ka töösuhe 13 töötajaga.

ALFSTAR

Tallinna Äripanga juhatuse liige ja suurim omanik Andrei Žukov ostis enamusesaluse turvafirmas Alfstar.

KOKKINI VORSTIKIOSKID

Eestis 20 kohvikuga esindatud kohvikukett Coffee In omandas Alexander Kofkini ettevõttele kuulunud viis kioskit Tallinnas. Tehingu käigus ostis kohvikukett osaühingu Estkompexim, millest olid varem eraldunud Estkompexim Toitlustus OÜ, Estkompexim Grupp OÜ ja Meriton Food Boutique OÜ.

TRANSIIDIKESKUS

Enn Pant ja Toivo Ninnas junior müüsid oma väikeosalused Transiidikeskuse ASis suuromanikule Anatoli Kanajevile. Tehingu väärtus võis Äripäeva hinnangul olla ligi 9 miljonit eurot, millest Enn Pant teenis 1,8 miljonit eurot ja Toivo Ninnasele kuulus Areeser Grupp 7 miljonit eurot. Äripäev hindas Transiidikeskuse ASi väärtuseks 70 miljonit eurot.

LAULASMAA RESORT

East Capital omandas 12 000 ruutmeetrise pindala ja 150 numbritoaga Laulasmaa Resorti. Kinnistul on 13 hektarit maad 400 meetri pikkuse liivarannaga ja spaa asub Tallinnast 35 kilomeetri kaugusel.

PREMIA FOODS

Mais kanti äriregristrisse ASi Premia ja tütarühingu OÜ TCS Invest ühinemine. Kogu OÜ TCS Invest vara läks üle ASle Premia Foods.

PUIDUKAUBANDUS

Rahvusvahelisse toiduainekontserni kuuluv Atria Eesti müüs oma piimatootmisega tegeleva tütarettevõtte Puidukaubandus OÜ soomlastele kuuluvale Paunvere Agrole. Puidukaubanduse müügitulu oli 2009. aastal 1,37 mln eurot ja kahjum majandustegevusest 1,78 mln eurot.

AEROC

Poorbetoontoodete tootja AS Aeroc läks välismaiselt suurinvestoorilt tagasi asutajate kätte. Vene ehitusmaterjalide gigandi LSR Groupi ning Jazeps Paplavskisele kuuluva Yaiko 4,3 miljoni eurone tehing mahtus Balti riikide mulluse 20 suurema ülevõtutehingu sekka.

SAKSA AUTO

Norra suurimale automüügifirmale MøllerGruppen kuuluv ettevõtte Møller Auto Baltic AS omandas kõik Volkswageni jaemüüja AS-i Saksa Auto aktsiad. Saksa Auto grupi käive oli 2010. aastal 32 miljonit eurot.

SILMET

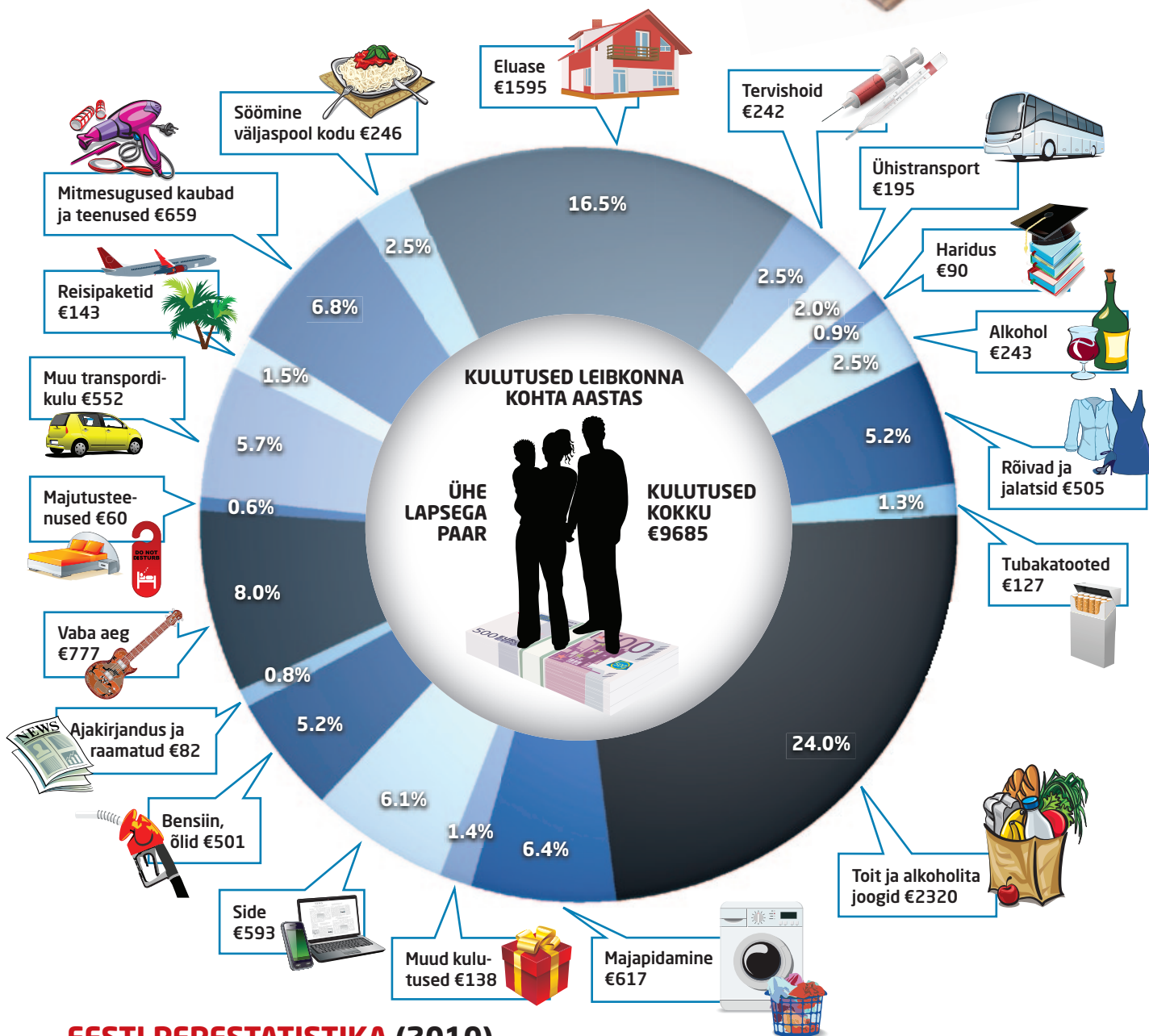
USA ettevõtte Molycorp ostis 90,023-protsendilise osaluse Tiit Vähi suuresalusega haruldaste muldmetallidega tegelevas ASis Silmet. Tehingu väärtus on umbes 62 miljonit eurot. 80% Silmeti aktsiatest ostis Molycorp Silmet Grupilt, kelle omandusse jääb edaspidi 9,977% ettevõtte aktsiatest. Ülejäänud 10,023% aktsiatest omandas Molycorp Treibacher Industrie AG-It.

KOHILA PABERIVABRIK

Brave Capital ostis 34% endisest Kohila paberivabrikust. Brave Capital OÜ juhatuse liige Veljo Kuusk lisas, et osalus soetati pikaajalise investeeeringuna ning esimesed arendusplaanid on juba tehtud.

Kuhu kaob raha?

Uuringutest selgub, et Eesti elanike raha kulub muule kui investeerimisele. Aktsiaid või osakuid omab vaid neli protsenti elanikest.

EESTI PERESTATISTIKA (2010)

Elanikke 1 340 194, leibkondi 609 100, keskmise leibkonna suurus 2,2, keskmine brutopalk kuus 849 €, säästab leibkondadest 44%, keskmise säästu suurus sisse-

tulekust 12%, krediitaart 39%, eluaseme laen 17% ja väiklaen 12% elanikest ning aktsiaid või osakuid on ainult 4% elanikest.

Andmed: Statistikaamet, Swedbanki eraisikute rahaasjade teabekeskus, Maanteeamet, Eurostat, rahandusministerium

BALTCAP

BaltCap
Tartu mnt 2
10145 Tallinn
Tel 665 0280
info@baltcap.com
www.baltcap.com

BALTCAP

BaltCap on Balti riikide juhtiv era- ja riskikapitaliettevõtte, mis investeerib kasvule suunatud Baltimaade ettevõtetesse ning rahastab ettevõtete väljaoste.

BaltCap on esindatud kõigis kolmes Balti riigis. Tänapäevaks on BaltCap hallanud investeerimisfonde kogumahuga 190 miljonit eurot ja teinud üle 40 investeringu.

BaltCap on Euroopa Riskikapitali Assotsiatsiooni (www.evca.eu), Eesti Era- ja Riskikapitali Assotsiatsiooni (www.estvca.ee), Läti Riskikapitali Assotsiatsiooni (www.lvca.lv) ja Leedu Riskikapitali Assotsiatsiooni liige.

BaltCap on ühinenud ÜRO vastutustundliku investeerimise programmiga (United Nations Principles for Responsible Investment).

Eestis tehtud investeringud: Trev-2 Grupp, Runway, Interinfo, eKool, Neoqi, EGeen, Tallinna Pesumaja, INTRAC Eesti, NutriTech Baltics, Quattromed HTI Laborid, Energate ja Air Maintenance Estonia.

NASDAQ OMX

NASDAQ OMX Tallinn
Tartu mnt 2
10145 Tallinn
Tel 640 8800
tallinn@nasdaqomx.com
www.nasdaqomxbaltic.com

NASDAQ OMX TALLINN

NASDAQ OMX Tallinna börs ja Eesti Väärtpaberikeskus on ettevõtte, mille kaudu toimub Eestis väärtpaberitega kauplemiseks vajaliku keskkonna haldamine, väärtpaberitehingute arveldamine, ettevõtete noteerimine, väärtpaberite keskregistri ja kogumispensioni registri pidamine.

NASDAQ OMX Group pakub kauplemise, börsitehnoloogia ja noteeritud ettevõtetega seotud teenuseid kuuel mandril ning on üle 3500 noteeritud ettevõttega maailma väärtpaberiturgude hulgas esikohal. NASDAQ OMX Groupi tehnoloogia on kasutusel enam kui 70 börsil, arveldusorganisatsioonid ja depositeerimis rohkem kui 50 riigis.